

ΑΧΑΪΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ-ΕΚΔΟΤΗΣ: Κ. Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Περιεχόμενα:

ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ «ΑΧΑΪΚΩΝ» γιά τήν πνευματική κίνηση τής πόλεως. Γράφουν κ. κ. ΧΑΡΙΛ. ΚΑΚΟΥΡΗΣ, ΑΡΙΣΤ. Ι. ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΣ, ΣΩΤΗΡ. ΓΕΡΟΚΩΣΤΟ- ΟΥΛΟΣ, ΙΩΑΝ. ΦΑΡΜΑΚΙΔΗΣ, ΕΛΕΝΗ ΛΑΜΠΙΡΗ, Π. Α. Χ., ΑΧΑΪΚΟΣ, ΓΙΑΝ. ΑΝΘΟΣ, Χ. Λ., ΚΡΑΤΗΣ ΔΑΝΗΛΟΣ, ΝΙΚ. Γ. ΤΡΙΑΝΤΗΣ, Κ***, Κ. ΓΚΑΒΙΝΟΣ, ΑΘ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ-ΞΕΝΑΚΗΣ Σ' ένα πλάτανο στο Πήλιο (ποίημα)
Α. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ 'Ενωμένοι (ποίημα)
ΕΩΝΙΑ. Χ. ΖΩΗΣ "Εγγραφα έκ Πατρών ανέκδοτα
ΑΡΙΣΤ. Π. ΚΟΥΥΛΛΟΣ Λαογραφικά 'Αχαΐας
ΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ Σμυρνιώτικος άμανές (ποίημα)
ΑΡΗΝΗ Κ. ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ Στη Νίνα Τσερούτη (ποίημα)
ΑΚΟΙΔΗΣ 'Η 'Επανάστασις τοῦ 1821 ἐν τῇ Δυτ. 'Ελλάδι—Ναυμαχία πρό τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν
ΟΥΛΑ ΠΑΠΑΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ 'Ερμής καί ἀγαλματοποιός (ποίημα)
ΑΕΑΡΧΟΣ ΣΤ. ΜΙΜΙΚΟΣ 'Αφιέρωμα (ποίημα)
Α. ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Δίψα (ποίημα)
ΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ Γούφτισσες (ποίημα)
ΑΥΜΠΙΑ ΑΛ. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Στοιχεῖα καί ἔννοιαι τῆς Τέχνης
ΑΤΡΙΜΗΝΟΝ: 'Η στοργή πρὸς τὰ γράμματα καί τῇ Τέχνῃ.—Δυὸ χρόνια.— Βιβλιοκρισία.—Μιά δήλωση.—Χρονικά.
ΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΔΙΕΤΙΑΣ 1937 καί 1938.

«ΑΧΑΪΚΑ»

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΑΧΜΑΙ 40

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΟΝ 1

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΤΗΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 8

Ἐγγραφαὶ συνδρομητῶν, ἀλληλογραφία, ἀποστολαὶ καὶ πᾶσα πληροφο-
ρία εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ (Μαιζώνος 175 - ΠΑΤΡΑΙ)

Τὸ Περιοδικὸν ἐκτυποῦται:

εἰς τὰ ἐν Πάτραις Τυπογραφεῖα ΘΕΟΔ. ΚΟΥΚΟΥΡΑ Ρ. Φερραίου 60.

Τὸ Περιοδικὸν εὐρίσκεται πρὸς πώλησιν:

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἑλλήν. Τύπου, Βιβλιοπωλεῖα: Θ. Κούνουρα,
Ρ. Φερραίου 60, τηλ. 30 77 καὶ Π. Συνοδινού δόδος Ἑρμοῦ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Διεθνὲς Βιβλιοπωλεῖον Ἑλευθερουδάκη.

ΕΝ ΘΕΣΣΟΝΙΚῃ: Βιβλιοπωλεῖον Β. Παπαδοπούλου καὶ Σίας Ἀγ. Σοφίας 37.

ΕΝ ΑΙΓΙΝῃ: Πρακτορεῖον Ἀγγ. Ζαγκλίφα.

ΕΝ ΠΥΡΓῷ: Βιβλιοπωλεῖον Θεανῶς Καπογιάννη.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΩΝ "ΑΧΑΪΚΩΝ", ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΔΡΧ. 50 ΠΛΗΡ' ΗΜΙΝ

ΑΧΑΪΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΕΤΟΣ Β'. ΑΡΙΘ. 8· ΠΑΤΡΑΙ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1938

Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ «ΑΧΑΪΚΩΝ»

Στὴν ἐκκλήση πού κάμαμε στὸ τευχὸς μας ἀρ. 5 πρὸς τὸ διανοούμενο κόσμο τῆς πόλεώς μας γιὰ τὴν πνευματικὴ καθυστέρηση τῆς κοινωνίας μας, ἐλάβεμε ἀπὸ τότε κατὰ καιροὺς διάφορες ἀπαντήσεις πού τίς δημοσιεύομε σήμερα, κατὰ σειράν, ὅπως μᾶς ἤρθανε, ἐπιφυλασσόμενοι στὸ ἐρχόμενο τευχὸς νὰ προσπαθήσωμε νὰ βγάλωμε τὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὴν ἐρευνα αὐτή.

Πνευματικὴ κρίση στὴν ἐπαρχία. Θέμα πολυσυζητημένο. Καθένας γράφει τὴ γνώμη του καὶ ξεοφλάει τὸ χρέος του. "Ἐτσι θὰ βροῦν εὐκαιρία νὰ γράψουν καὶ τὰ παιδιὰ του καὶ τ' ἀγγόνια του τὰ ἴδια κλάματα καὶ ὁμοιες συμβουλές. Καὶ ἡ κρίση ἀκολουθεῖ τὸ δρόμο τῆς. "Ὅλοι, γραμματισμένοι, ἀρμόδιοι, πλούσιοι, ὅλοι εἴμαστε πρόθυμοι νὰ γράψουμε καὶ νὰ ποῦμε συμβουλές. Ἀλλὰ τι νὰ κάνουμε; Τί προσπαθίεις καταβάλλουμε ὁ καθένας ἢ ὅλοι μαζί; Τίποτα. Γιατί τὸ νὰ λέμε, δὲν μᾶς κοστίζει τίποτα. Τὸ νὰ κάνουμε καὶ θὰ μᾶς κοστίσαι κόπο, ὥρα καὶ χρήματα. Κ' ἔτσι ἀποφεύγουμε. Ἐτσι ἡ πνευματικὴ κρίση καταντᾷ νᾶναι κρίση ἡθικὴ.

Κ' ἔτσι τὸ ζήτημα πλαταίνει. Ἀντὶ νὰ ζητᾶμε νὰ προκαλέσουμε μιὰ πνευματικὴ κίνηση, πειὸ βιαστικὸ εἶναι νὰ ζητήσουμε νὰ ὑψώσουμε τὸ ἡθικὸ μας ἐπίπεδο. Τότε μοιραῖα πάνω στὸ γερὸ καὶ καθαρὸ ἔδαφος θὰ ἀναφανεῖ καὶ ἡ πνευματικὴ ζωὴ καὶ κίνηση, ὅπως πάνω στὸν πλανήτη ἀναφάνηκε ἡ ζωὴ τῶν ὄντων. "Ὅταν μόνον οἱ ἐδαφικὲς του συνθῆκες ὑπῆρξαν κατάλληλες.

Πῶς μπορεῖ νὰ κάνουμε συζήτηση γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ, ὅταν μέσα μας δὲν ἔχομε τὴν ἔννοια τῆς ἀξίας τῆς; Πῶς μπορεῖ νὰ προκόψει μιὰ τέτοια ἐπιδίωξη, ὅταν καθένας ἐκτιμᾷ περισσότερο ἓνα γεμάτο πονγγὶ ἀπὸ ἓνα γεμάτον ἐγκέφαλο; Κᾶτι χειρότερο καὶ πειὸ συνειθισμένο, ὅταν περιφρονοῦμε ἢ ἀγνοοῦμε θεληματικὰ ὅποια τύχει στὸ δρόμο μας ἀξία; "Ὅταν γονεῖς, δασκάλοι, δημοσιογράφοι, ἐπιστήμονες, διανοούμενοι, ὅλοι γενικὰ λέμε πῶς τὰ «ξέρουμε» ὅλα καὶ μὲ θάρρος ἀρνουμάστε νὰ προσέξουμε, ν' ἀκούσουμε κᾶν ὅποια ἡ μοῖρα φέρει κοντὰ μας ἀξιόλογη σκέψη; Τὸ νὰ μὴν ξέρεις δὲν εἶναι ντροπὴ μεγάλη. Τὸ νὰ μὴ θέλεις νὰ μάθεις εἶναι

ἔγκλημα. Μὰ τὸ νὰ περιφρονεῖς κι' ὅλας τὴν πνευματικὴ ἀξία, αὐτὸ περὶ εἶναι ἠθικὴ κρίση.

Ἐδῶ πρῆπει νὰ παραδεχτῶ πῶς ἡ ἀρώστεια αὐτὴ δὲν εἶναι μονάχι ἐπαρχιώτικη. Σὲ πολλὰ σημεία ἡ πρωτεύουσα καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος, στὴν ἐνέργεια ἢ στὴ συζήτηση τους, δικαιώνουν τὸ χαρακτηρισμὸ ποῦδωκα περὶ πάνω.

Τὶ νὰ κάνουμε λοιπόν ; Τὶ νὰ κάνουμε ; γιατί τὸ νὰ λέμε, εἶναι μάταιο ὅσο κι' εὔκολο.

Ν' ἀναγνωρίσουμε τὴν ἀλήθεια πρῶτα. Τὴν κατάστασή μας. Ν' ἀναγνωρίσουμε ὕστερα πῶς ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς κακομαθημένους δὲν μπορεῖ νὰ ῥθῃ ἡ ἐξυγίανση. Νὰ στηρίζουμε τὴν ἐλπίδα μας στοὺς νέους. Στὶς νέες γενιές νὰ δώσουμε τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐνέργειας καὶ τὴ δυνατότητα τῆς αὐτοκαλλιέργειας. Στὰ παιδιὰ τοῦ λαοῦ περισσότερο. Σ' αὐτὰ τὰ γερὰ στοιχεῖα τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ κάμπου. Στὰ φτωχόπαιδα τῆς πόλης ποὺ δὲν ἔχουν γραμματισμένους γονεῖς, οὔτε φίλους ἢ γείτονες. Στὰ παιδιὰ τοῦ λαοῦ ποὺ δὲν ἔχουν ἓνα ξεστὸ σπῆτι, οὔτε ἓνα φωτισμένο τραπέζι, οὔτε βιβλία στὴ διάθεσή τους.

Σ' αὐτὴ τὴ φτωχὴ καὶ ζωντανὴ νειότη, ποὺ σπουδάζει στὰ φτωχὰ ἀπὸ κάθε ἀποψη σχολεῖά μας. Ἡ ποὺ δουλεύει γιὰ νὰ ζήσει καὶ διψαίει νὰ μάθει. Ἄς φτιάξουμε γι' αὐτὴ ἀναγνωστήρια ξεστὰ καὶ φιλόξενα. Μὲ βιβλία τῆς Ἑλληνικῆς διανόησης, παλιᾶς καὶ νέας. Μὲ μεταφράσεις εὐκόλο-διάβαστες. Βιβλιοθήκες δανειστικὰς σὲ κάθε πόλη, σὲ κάθε χωρὶ ἀν εἶναι δυνατό. Νὰ βρῖσκει εὐκόλο τὸ παιδί τὸ βιβλίον. Νὰ βρῖσκει πρόχειρο ὁ φτωχὸς τὸ φωτεινὸ καὶ ξεστὸ καὶ φιλόξενο περιβάλλον. Παράλληλα ὀλίγοι ἄνθρωποι ποὺ ν' ἀξίζουν καὶ νὰ θέλουν, ἄς μιλᾶν συχνὰ στὰ παιδιὰ αὐτὰ. Λόγια ἀπλὰ καὶ εἰλικρινῇ. Ἄς τοὺς ὁμολογοῦν τὴν κατάπτωση τῆ δικῆς μας καὶ ἄς τοὺς δείχνουν ἄλλα πρότυπα γιὰ μίμηση. Ὅχι τὶς ἐγωϊστικὰς κακομοιριές μας. Ὅχι γιὰ νὰ δείξουν πόσα ἔξρουνε, ἀλλὰ πόσα ἀξίζει κανένας νὰ ξέρει. Καὶ πότα ἀξίζει ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴν κάνει. Λόγια ἀπλὰ ποὺ νὰ μιλᾶν στὴ λογικὴ καὶ στὴν καρδιά. Σιγὰ—σιγὰ. Ὅχι μεγαλοστομίες καὶ σαπουνόφουσκες γιὰ ἀνόητα χειροκροτήματα.

Σιγὰ—σιγὰ ἀπ' αὐτὴ τὴ μᾶζα θάχουμε ἓνα προζύμι πνευματικὸ καὶ ἠθικόν. Μικρὸ ἰώρα. Μεγαλύτερο ἀργόφρα. Δυνατὸ σήμερα. Δυνατότερο αὔριο. Ἀξιο μὴ μέρος ν' ἀναπλάσει στὸ σύνολό της τὴν Ἑλληνικὴ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ζωή.

Κι' αὐτὰ ποὺγραψα, λόγια. Λόγια καὶ γνῶμες. Κανένα ἀποτέλεσμα. Ἐκτὸς ἂν βάλουν τὸ γενναῖο χέρι στὴν τσέπη ὅσοι ἔχουν καὶ τὸν ἅγιον ἐνθουσιασμὸ στὴν καρδιά ὅσοι μποροῦν, γιὰ ἓνα ξεκίνημα. Δέχομαι ἐνθάρσια κάθε ἐπικρίση τῆς γνώμης μου. Δὲ συχωρῶ τὴν ἀδιαφορίαν. Καὶ δὲν θὰ ἀνεχόμουν νὰ ῥθῃ κανένας μὲ τὴν καρδιά κούφια καὶ τὰ χέρια ἀδρανῆ νὰ μέ... συγκαρεῖ γιὰ τίς γνῶμες μου.

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΚΑΚΟΥΡΗΣ

Τὸ ἐρώτημα ποὺ μοῦ ἀποτείνεις γιὰ τὴν αἰτία τῆς πνευματικῆς νέκρας τῆς Πάτρας καὶ τῶν μέσων τῆς θεραπείας της, εἶναι ἐρώτημα καθολικώτερο. Τὰ τελευταῖα χρόνια γενικὴ σημειώνεται ἡ ἀνησυχία ποὺ βύσκει καὶ τ' «Ἀχαΐκα» καὶ οἱ λογῆς πνευματικὲς ἐκδόσεις, περιοδικὰ, φιλολογικὲς σελίδες, διοχετεύουν τὴ γενικὴ ἀνησυχία γιὰ τὴ βαρεὺν ἀτονία, ἃν ὄχι τὴν τέλειαν ἔλλειψη πνευματικῆς ζωῆς. Καὶ ἐὰν τὸσα ἄρθρα ποὺ γράφονται, καὶ τὰ τὸσα φάρμακα ποὺ προτείνονται μαρτυρᾷς πὼς τὸ κακὸ δὲν εἶναι μόνον πατρὶνὸ ἀλλὰ γενικόν. Κι' ἂν ἀκόμα κοιτάξουμε πλατύτερα τὴν ὅλη πνευματικὴ κατάστασι καὶ θελήσουμε νὰ τὴ μελετήσουμε κάπως βαθύτερα, θὰ ἴδουμε ὅτι ἀπλώνεται χωρὶς ἐντοπισμὸν στὴν ἐποχὴ.

Ἡ σημερινὴ κοινωνικὴ ζωὴ, ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς δὲν εἶναι πνευματικός, κι' ὅπου μιὰ πνευματικὴ παρουσίαζεται σ' αὐν, ἔστω καὶ ἀσήμαντο, χαρακτηριστικὸ τῆς ἐποχῆς μας, δὲν εἶναι τίς περισσότερες φορὲς πραγματικὴ· εἶναι μιὰ πνευματικὴ σκόπιμη, ὄχι πηγαῖο ἀνάβλυσμα, ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ τὸν ἐσώτερον ἄνθρωπο καὶ ἀποτείνεται σ' αὐτὸν γιὰ νὰ τὸν ἱκανοποιήσει σὰν τέχνη, σὰ σκέψη, σὰ θρησκεία, ἀλλὰ εἶναι ἓνα ὑπολογισμένον μέσο μὲ πνευματικὴ μορφὴ ποὺ ἀνταποκρίνεται καὶ ἱκανοποιεῖ τὰ αἰτήματα τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, τῆς σημερινῆς ζωῆς, ποὺ κάθε ἄλλο παρὰ πνευματικὰ εἶναι. Ἡ διαπίστωσις αὕτη δίνει μίαν ἀπάντησι στὸ ἐρώτημα.

Γι' αὐτὸ κι' ἡ ἀνησυχία ἀπὸ τὸ μέρος τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων, ποὺ σὰν παράκαιροι στέκουν. Μιὰ φορὰ ἐσυζητοῦσαν μέσα σὰ πνευματικὰ πλαίσια γιὰ σχολὰς καὶ συστήματα, σήμερον ὁμως μιλάμε γι' αὐτὴν τὴν πνευματικότητα.

Ἀλλὰ ἡ ἀνησυχία αὕτη, ποὺ ὀλοένα γίνεται ἐντονώτερη, ποὺ εἶναι νοσταλγία ὄχι τῶν περασμένων μὰ τοῦ πλατύτερου μέρους τῆς ζωῆς, τοῦ βαθύτερου σκοποῦ καὶ τῆς πραγματικῆς οὐσίας της καὶ ποὺ ἡ ἀντίδρασις τῆς ζωῆς πρὸς τὴ νέκρα τὴ θρέφει ὅλο καὶ πλεονάζει, εἶναι τὸ σημάδι πὼς ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ σὲ πνευματικὰ σφαῖρας νὰ βρεῖ τὸν ἑαυτόν του, τὴ λυτρωτικὴ ἀνακούφισιν.

Οἱ προσπάθειες αὐτές, ὅταν δὲν ἀντιμετωπίζουσιν τὴ μεγάλη πίεσι τοῦ πολιτισμοῦ μὲ σκοπὸ τὴ καθολικὴ διαφυγὴ σὲ μιὰ λυτρωτικὴ πνευματικὴτητα—πρῶτα πολὺ δύσκολο, ἂν θεωρήσουμε τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ σὰ βιολογικὸ φαινόμενο—ἀλλὰ μιὰ στενώνουσαν ἐνὸς ἀτόμου ἢ μιᾶς κοινωνίας, τότε παίρνουν καὶ στενότερη μορφὴ περιορισμένην ἀπὸ τίς συνθηκὰς τοῦ κάθε τόπου· οἱ προσπάθειες τότε πρέπει νὰ ὀδηγοῦνται στὴν κατανόησιν τῆς τοπικῆς πραγματικότητος, στὴν προσαρμογὴν κι' ὕστερα στὴ διαγραφὴ καινούργιων κατευθύνσεων.

Γιὰ μᾶς ἐδῶ τὸ ζήτημα παρουσιάζεται μὲ μιὰ διπλὴ μορφή. Ὁ τόπος μας ὑποφέρει ἀπὸ ἔλλειψιν πνευματικῶν ἀνθρώπων ἢ ἀπὸ ἔλλειψιν ἐκ-

δηλώσεως καὶ κινήσεως ; Δὲν ἔχοιμε δηλ. πνευματικότητα στὸν τόπο μας ἢ ἔχοιμε κι' ἡ πνευματικότητα αὐτὴ εἶναι κρυμμένη, δὲν παρουσιάζεται στὴν κοινωνικὴ δράση ;

Οἱ ἄνθρωποι μὲ τὶς πραγματικὰς πνευματικὰς ἐφέσεις ὑπάρχουν, λιγοστοὶ βέβαια, μονάδες ἴσως, πάντοτε ὅμως ἀρκετοί, ὅσοιδή-ποτε κι' ἂν εἶνε, νὰ σχηματίζουν τὸν πυρήνα. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως αὐτοὶ δείχνουν μὲ διστακτικότητα, δὲν παίρνουν τὴν πρωτοβουλία τῆς δραστηριότητος γιατί τὸ τοπικὸ πνεῦμα εἶναι τόσο συντηρητικὸ ὥστε, ὅχι μόνον νὰ μὴ βοηθᾷ, ἀλλὰ καὶ νὰ σαρκάζει καὶ νὰ πολεμᾷ κάθε τέτοια ἐκδήλωση. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει κάποιαν σχέσιν μὲ τὰ γράμματα, μὲ τὴν τέχνην, μὲ τὴ διανόησιν, ποὺ ἀπλῶς διαβάζει, εἶναι τὸ χαμένο κορμί, ὁ χαλασμένος, ὁ ἀερολόγος, ὁ ἀποσυνάγωγος ἀπὸ τὴν κοινωνία τῶν σοβαρῶν πατρινοῶν νοικοκυρέων. Δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι ἐκείνοι ποὺ ὡς τὰ σήμερα ἐδούλεψαν καὶ ὅσοι μποροῦν καὶ τώρα γόνιμα νὰ δουλέψουν εἶναι ἢ πρέπει νὰ εἶναι μεγάλοι δημιουργοὶ ἢ μεγάλοι διανοητές. Δὲν πρόκειται ν' ἀναστήσουμε τὴν ἐποχὴ τοῦ Περικλέους, δὲν πρόκειται κ' ἂν ν' ἀποβλέψουμε στὴ δημιουργίαν. Ἐκεῖνο ποὺ μᾶς λείπει εἶναι λίγος καθαρὸς, ζωογόνος ἀέρας ποὺ νὰ τονώσει τὴ ζωὴ τοῦ σκεπτόμενου καὶ τοῦ αἰσθαντικοῦ ἀνθρώπου, ποὺ πᾶει νὰ σβύσει ἀπὸ ἀσφυξία.

Τόσες καὶ τόσες ὥραιες καὶ ἄγνες προσπάθειες ποὺ ἔγιναν ὡς τὰ τώρα μαρτυροῦν ὅτι μ' ὅλη τὴν ἀντίδρασιν ἡ πνευματικὴ δραστηριότητα δὲν ἔπαυε νὰ ἐκδηλώνεται ποτέ. Τὸ κακὸ λοιπὸν δὲ βρίσκεται οὐτε στὴν ἔλλειψιν ἀνθρώπων, οὐτε στὴν ἔλλειψιν δραστηριότητος. Ἡ μακρὰ πείρα λέει ὅτι τὸ κακὸ βρίσκεται στὴν κακὴ τοποθέτησιν τῶν πραγμάτων. Οἱ ἄνθρωποι, ποὺ μ' ἔναν ἱερὸ παλμὸ καὶ μὲ κάθε εἶδος θυσιᾶς ἐδούλεψαν ὡς τὰ τώρα, θέλησαν νὰ προσφέρουν σωματικὴν ἐργασία καὶ ζωὴ ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ζήτησις. Ὁ Λόγος ἐδῶ, εἶναι μὲ ἀπασχόλησιν γιὰ τοὺς χασομέρηδες, οἱ εἰκαστικὰς τέχνες καὶ σὰν ὄνομα εἶναι ἄγνωστες, ἡ διανόησις δὲν ἀπασχολεῖ κανέναν κι' ἡ λαϊκὴ τέχνη, ἡ πεμπτουσία τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, δὲν ὑπάρχει, ἢ σὲ λίγα σπάνια σκιοφωτὰ φυτοζωεῖ πνιγμένη. Ἡ Πάτρα εἶναι ὁ τόπος τοῦ γεροντικοῦ συντηρητισμοῦ, κι' ἔτσι εἶναι γνωστὴ. Ἡ ἐπανάστασις ποὺ ἐχάραξε τὰ ὅρια τῆς νέας κοσμογονίας κι' ἐσφυροκόπησε μὲ τὸ θρίαμβο τῆς δημοτικῆς τὴν πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ ζωτάναν τῆς φυλῆς, μᾶς ἄφησεν ἀξύπνητους. Καὶ κάτω πὺδ πολὺ. Ὁ τόπος αὐτὸς ἔγινεν ἡ ἀκρόπολις τῆς ἀντιδράσεως, ἔδωσε πρωτοπαλῆγ' ορα στὴν Ἐθνικὴν ἐλευσιν καὶ μέχρι τὰ χτὲς ἀκόμα ἐσήκωνε συλλαλητήρια μὲ χιλιάδες ἀνθρώπων ποὺ ἔστελναν τηλεγραφήματα στὴν Κυβέρνησιν ἐναντίον τῶν ἀθέων καὶ φυτοφάγων μαλλιαρῶν, ἐναντίον τῶν βιβλίων τῆς δημοτικῆς κ. ἄ. τ. Καὶ μόλις τὸ Γενάρη τοῦ 1927 γιὰ πρῶτὴ φορὰ ἐτόλμησε κάποιος ἀψηφόντας καὶ τυχὸν ἐπίθεσιν ἀκόμα, νὰ ξεκαθαρίσει σὲ πολυπληθέστατη δημόσια ὁμιλία τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Ἔτσι λοιπὸν ἔχει

εξασφαλίζει 1000 στὰ 100 τὴ λαμπρότατη ἀποτυχία καὶ ἐκ προσπίθια πού ἀντιτείνεται σ' αὐτὴ τὴν ἀντίδραση.

Ἔτσι ὁργανώσεις πού ἐπρόσφεραν κάτι ζωντανὸ στὴν Πάτρα, ἀγνοοῦνται ὅπως ἡ Φιλαρμονική, πού ἔδωσε ὅτι ἦταν δυνατό νὰ δώσει ἓνα συγκρότημα λίγων ἀνθρώπων δεκάδες χρόνια τώρα. Ἄλλες ἔκλεισαν— τὶς ἔκλεισαν οἱ ἄρμόδιοι— ὅπως τὸ Ὡδεῖο Πατρῶν, ὅπου ὁ μακαρίτης ὁ Τάκης Λιάλιος ἔδωσε μιὰ ζωὴ καὶ μιὰ περιουσία γιὰ νὰ δημιουργήσει κάτι, πού οὔτε τὸ ὑποψιάστηκε, οὔτε θὰ τὸ ξαναἰδῇ ἡ Πάτρα. Ἡ Βιβλιοθήκη ἔκλεισε κι' αὐτή, ἴσως δίκαια, ἀφοῦ σὲ κανέναν δὲν χρειάζεται. Καὶ τόσα καὶ τόσα.

Τὶ λοιπὸν χρειάζεται, τί μορεῖ νὰ γίνει ;

Ἐκεῖνο πού χρειάζεται εἶναι νὰ μαζετοῦν λίγοι πνευματικοὶ ἄνθρωποι, ἔστω καὶ μονάδες, πού νάχουν τὸ ζῆλο, τὴν ἔφεση, τὴν ἀγίαση καὶ νὰ δημιουργήσουν ἓνα μικρό, ταπεινὸ πνευματικὸ κέντρο, χωρὶς ν' ἀποβλέπουν σὲ ἄμεσους μορφωτικοὺς σκοποὺς καὶ σὲ μεγάλες λαϊκὲς συγκεντρώσεις γιὰ διαλέξεις κ. ἄ. τ. Τὰ καθαρὰ πνευματικὰ κέντρα, πρέπει νὰ καταλάβουμε καλὰ, δὲν ἔχουν καμμιὰ σχέση μὲ τὴν ἀγορὰ καὶ μὲ τὰ συλλαλητήρια. Θύταν ἀφύσικο ἂν ἦταν ἔτσι. Ἀναγγέλθηκε κάποτε ἓνας Σύλλογος Ἐπιστημόνων. Δὲν ξαίρω τί δικαίωση μορεῖ νὰ ἔχει. Ἐπαγγελματικὲς ἐπιδιώξεις θὰ τοῦ εἶναι ξένες, ἀφοῦ ἓνας ἐλεύθερος ἐπαγγελματίας, ἓνας μηχανικός, ἓνας χημικός ἢ ἓνας γαστρός, δὲν ἔχουν τίποτε τὸ κοινό, κι' ἀκόμα περισσότερο ὅλοι αὐτοὶ μ' ἓνα δημόσιον ὑπάλληλο, π. χ. ἓναν καθηγητή. Ἡ δημιουργία ἐξ ἄλλου καινούργιες ταξικῆς κοινωνικῆς διακρίσεως ἐπιστημόνων, δηλ. ἀνθρώπων πού ἡ βιοποριστικὴ τους ἐργασία βασίζεται σ' ἓνα πανεπιστημιακὸ ἢ ἄλλο δίπλωμα, καὶ μὴ ἐπιστημόνων, δὲν μορεῖ σήμερα νάχει περιεχόμενο. Ἀλλὰ οὔτε καὶ σὰν πνευματικὴ ὁργάνωση μορεῖ νὰ σταθεῖ γιατί οὔτε ὅλοι οἱ ἐπιστήμονες εἶναι πνευματικοὶ ἄνθρωποι, οὔτε ὅλοι οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα οἱ περισσότεροι, εἶναι ἐπιστήμονες.

Ἐκεῖνο λοιπὸν πού μᾶς λείπει εἶναι ἓνα πνευματικὸ κέντρο, πού δὲ θάξει σκοπὸ παρὰ νὰ συγκεντρώνει τοὺς ἀνθρώπους πού τοὺς καίει ὁ ζῆλος. Ἀποτυχίες δὲν θάξει, γιατί δὲ θ' ἀποτείνεται σὲ ξένους καὶ σ' ἀδιόφορους ἐπιτυχίες ναι, γιατί πάντοτε θὰ παρουσιάζονται καινούργιοι πού νὰ πλαταίνουν τὸν πυρῆνα.

Ὅταν ἡ βίαση ὑπάρξει μὲ τέτοια γερὴ προϋπόθεση, πού ἡ τύχη της νὰ μὴν κρίνεται ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία τῶν δημοσίων ἐμφανίσεων, τότε θὰ μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι ἔχουμε ἓνα θεσμικὸ γιὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ λουλουδιοῦ τοῦ πύ ἀκριβοῦ καὶ τοῦ πύ λεπτοῦ ἀπ' ὅσα ἐκαλλιέργησε τὸ ἀνθρώπινο φαινόμενο, ἓνα καταφύγιο γιὰ ὅσους τὸ ζητᾶν, μιὰ πηγὴ φωτὸς πού κάθε τόσο θὰ στέλνει τὴ λάμψη ἢ τοὺς φροσφορισμούς της ὅσο μορεῖ πλατύτερα.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ι. ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΣ

Φίλε κ. Τριανταφύλλου,

Ἡ γνώμη μου ἀσφαλῶς θὰ φανῇ παράδοξος καὶ ἕως ἀστήρικτος. Ἐν τούτοις στηρίζεται εἰς πολυτεῖς καὶ πολυειδεῖς παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς τύχης, ἣν ἔσχον διάφορα ζωτικὰ ζητήματα τῆς πόλεως.

Ἡ πνευματικὴ ζωὴ μας ἀκολουθεῖ τὴν ἐν γένει ζωὴν τῆς πόλεως. Εὐρίσκεται ἐν μαρasmus. Οὐδεμία οὐδαμῶθεν καταβάλλεται ὁμαδικὴ προσπάθεια ὅπως ἀποτινάξωμεν τὴν νάρκην, ἥτις μᾶς κατέχει. Κάθε ἀτομικὴ πρωτοβουλία προσκρούει εἴτε εἰς μίαν ἀδιαφορίαν, εἴτε εἰς μίαν ἀντίδρασιν παθητικὴν καὶ ἐνίοτε παθολογικὴν. Οὐδεμία πρότασις ἐνθουσιάζει, οὐδὲν σχέδιον συγκινεῖ, οὐδεμία πρωτοβουλία ἐνισχύεται. Ἡ ἀνωτέρα κοινωνία, ἥτις ἔπρεπε νὰ δρᾷ εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς τῆς πόλεώς μας, παρουσιάζει ὅλα τὰ συμπτώματα, ἃν ὄχι γήρατος, τοῦλάχιστον μιᾶς ἑξαντλήσεως ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς. Ἐν τεῖχος ἀνυπέρβλητον ἀδιαφορίας ὑψοῦται διὰ πᾶν ὅ,τι δὲν ἀφορᾷ τὸ ἀτομικὸν συμφέρον ἐκάστου. Primum vivere deinde philosophari. Κατόπιν πταίει ἡ ἀπορρόφησης, τὴν ὁποίαν ἡ πρωτεύουσα ἐξασκεῖ ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν. Ὅσον δυσκολώτερος καθίσταται ὁ βίος εἰς μίαν ἐπαρχίαν, τοσοῦτον μεγαλυτέρα εἶναι ἡ προσέλευσις εἰς τὴν πρωτεύουσαν ὧλων ἐκείνων, οἵτινες ἀκμαῖοι ὄντες ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς καὶ ἀσφυκτιῶντες εἰς τὸ στενὸν περιβάλλον τῆς πόλεώς των, ἐγκαθίστανται εἰς Ἀθήνας, ἐπιδεικνύοντες ἐκεῖ πλουσίαν συλλογὴν ἐφοδίων, τὰ ὅποια εἰς τὴν πόλιν των θὰ παρέμεινον ἀνεκδήλωτα καὶ ἀχρησιμοποίητα. Ἐπίσης ἡ ἀδράνειά μας κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται εἰς τὸ βαρὺ κλίμα τῆς πόλεως. Ἡ ἀποψίλωσις τοῦ Παναχαϊκοῦ μετέβαλε τὰ ὑπάρχοντα ἄλλατε ρυάκια εἰς χειμάρρους, οἵτινες ἐδημιούργησαν ἔλη, ὑπὸ τῶν ὁποίων περιβάλλεται ἡ πόλις.

Διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς πνευματικῆς κινήσεως ἀσφαλῶς θὰ συνέτεινον τὰ ἑξῆς: Οἱ ἐπιστημονικοὶ σύλλογοι τῆς πόλεως ἔπρεπε κατὰ τὴν γνώμην μου νὰ τεθῶσιν ἐπὶ κεφαλῆς μιᾶς τοιαύτης προσπάθειας. Διαλέξεις νὰ διοργανωθῶσιν ἐπὶ θεμάτων ἐνδιαφερόντων τὴν μορφωμένην κοινωνίαν. Νὰ ἐνισχυθῶν τὰ «Ἀχαϊκά», τὰ ὅποια ἐπιστρατεύουν τοὺς συνεργάτας τὸν καὶ ἐκτὸς τῶν συμπολιτῶν μας, ἐνῶ εἶναι τόσοι ἐπιστήμονες καὶ διανοούμενοι ἐν Πάτραις, οἵτινες θὰ ἠδύναντο νὰ χειρισθῶσι ζητήματα Πατρινὰ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Ἡ ὕδρουσις ἐνὸς συλλόγου, ὅστις νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν μελέτην ὧλων τῶν ἱστορικῶν, γλωσσολογικῶν, δημογραφικῶν κλπ. ζητημάτων τῆς Ἀχαΐας. Τὸ ἀνοιγμα τῆς δημοτικῆς βιβλιοθήκης καὶ ὁ ἐφοδιασμὸς αὐτῆς διὰ προσφόρων μέσων, ὥστε ἡ φοίτησις εἰς αὐτήν νὰ εἶναι ἀθρόα. Ἡ διὰ τοῦ ἡμερησίου τύπου προπαγάνδα τῶν πνευματικῶν ζητημάτων. Ἡ προκήρυξις ἐτησίων βραβείων διὰ μελέτας Πατρινῶν ζητημάτων.

Αὐτὰ περιῶν νομίζω ὅτι θὰ συνέτεινον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἢ μᾶλλον εἰς τὴν δημιουργίαν μιᾶς πνευματικῆς κινήσεως ἐν τῇ πόλει μας, τὴν ὁποίαν

πρέπει νὰ ἀγατήσωμεν βιβλιῶν καὶ πραγματικῶν ὅλοι μέχρι τοῦ τελευταίου πολέμου καὶ νὰ φανώμεν χρήσιμοι εἰς αὐτήν.

Μετὰ φιλίας καὶ ἀγάπης
ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΓΕΡΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀξιότιμε κ. Τριανταφύλλου,

Ἡ ἔλλειψις δημοσίας βιβλιοθήκης στὸς Πάτρας μὲ καταλυπεῖ καὶ μετριοπαῶς ὡς Πατρινόν. Φοιτὸν εἶναι ν' ἀποδέχεται ἡ κοινωνία μας τὰ τόσα βιβλία ποὺ ἔχει, νὰ σαπίζουν πεταμένα σὲ ἀποθήκες. Μὲ κανένα τρόπον δὲν δικαιολογεῖται τοῦτο. Τὸ δικαιολόγημα ποὺ προβάλλεται, ὅτι ἀναμένεται ἡ οἰκοδόμησις τῆς βιβλιοθήκης, προκαλεῖ τὴν βεβαίωσιν ὅτι στὴν Πάτρα ἀγνοεῖται παντελῶς ἡ ὠφελιμότης τοῦ βιβλίου, ἵνα μὴ εἴπω κυριολεκτικώτερον, ὅτι ἡ ἀποκλειστικὴ ἐπίδοσις στὸ ἐμπόριον κυριαρχεῖ καὶ δὲν καθιστᾷ κατανοητὴν τὴν χρησιμότητα τοῦ βιβλίου καὶ μάλιστα στὴν σημερινὴν ἐποχὴν ποὺ τὸ ἐμπόριον κατέστη ἐπιστήμη. Ἔως οὔτου οἰκοδομηθῇ ἡ βιβλιοθήκη,μποροῦσε ὁ Ἄγιος νὰ νοικιάσῃ κατάλληλον οἶκον, εἰς τὸ ὅποιον νὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν βιβλιοθήκην, τὴν διευθύνειν καὶ διοικῆσιν τῆς ὁποίας ν' ἀναθέσῃ εἰς ὀλιγομελὴ ἐπιτροπὴν. Λέγουσιν ὅτι στὴν Πάτρα δὲν ὑπάρχουν ἄνθρωποι νὰ ἔχουν ἀνάγκην βιβλιοθήκης. Ναι ἴσως σήμερον, ἀλλ' αὐτοῖς, στὸ μέλλον θὰ παρουσιασθοῦν σιγὰ-σιγὰ καὶ Πατρινοὶ ποὺ θὰ αἰσθάνωνται ἀνάγκην καὶ πνευματικῆς ἀπασχολήσεως. Ἡ βιβλιοθήκη δὲν ἀφορρᾷ ὀρισμένην περιόδον· εἶναι αἰωνόβιος. Πολὺ μικρότεροι πόλεις καὶ μάλιστα ὅχι κεκτημένα παρελθόν ὡς αἱ Πάτραι, ἔχουν βιβλιοθήκας καὶ φροντίζουν διὰ τὸν πλουτισμὸν αὐτῶν, καίτοι δὲν ἔχουν ἀρκετὰ χρηματικὰ μέσα. Πολὺ μικρότερων πόλεων ἡ ἀτιμωμένη δὲν καλύπτεται ὀλοκληρωτικῶς ἀπὸ πικνοτάτη ὁλικὴ συνεισφορά, ὅπως δυστυχῶς ἡ ἀτιμωμένη τῶν Πατρῶν.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΦΑΡΜΑΚΙΔΗΣ

Ἀξιότιμε Κύριε Διευθυντά,

Ἡ γνώμη μου γιὰ τὴν πνευματικὴν ἀκνησία τῶν Πατρῶν εἶναι πῶς ἴσως νὰ ὀφείλεται... στὴν ὑγρασία τοῦ κλίματος καὶ στὴν ὁμορφίαν τοῦ λιμένος τῶν Πατρῶν : Ἡ ὑγρασία κάνει τοὺς ἀνθρώπους, μόλις τελειώσουν τὴν δουλειά τους, νὰ θέλουν νὰ μαζευθοῦν ἐν τῇ σπητῇ τους, νὰ φάνε καὶ νὰ κοιμηθοῦν· ἡ ὁμορφία τοῦ λιμένος εἶναι εἰκόνα καὶ ποίημα καὶ μουσικὴ συγχρόνως—τί ἄλλο νὰ ἐπιθυμήσῃ κανεὶς ;

Ἀλλὰ, γὰρ νὰ μιλήσωμε σοβαρότερα, ὅλα τὰ πράγματα εἶνε μία συνήθεια : "Ἄν συνειθούσαμε νὰ πηγαίνουμε τακτικώτερα σὲ διαλέξεις, σὲ συναυλίας, σὲ σοβαρὸ θέατρο, αὐτὰ τὰ πράγματα θὰ ἄρχιζαν σιγὰ-σιγὰ νὰ μᾶς ἐνδιαφέρουν, δηλαδὴ θὰ τραβοῦσαν περισσότερον κόσμον, ἐπομένως θὰ γίνονταν συχνότερα καί... νὰ ἀμέσως ἡ πνευματικὴ κίνησις ἔτοιμη.

Ἐννοεῖται ὅμως πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ ξεχωρίσουμε ποιὲς διαλέξεις, συ-

ναυλίες και θέατρο ἀξίζουν πραγματικά και ποιές βλάπτουν ἀντί νά ὠφελοῦν.

Ε. ΑΑΜΗΠΗ

Φίλε κ. Διευθυντά,

"Ας μοῦ ἐπιτραπῇ νά ἐκφράσω τὴν ταπεινὴν μου γνώμην ὅσον ἀφορᾷ τὴν πνευματικὴν νάρκην, στὴν ὁποίαν βρίσκεται ἡ πόλις μας καὶ ἂν καὶ πῶς μπορεῖ νά θεραπευτῇ τὸ κακό.

"Ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι δὲν μπορούσε νάναί κι' ἄλλοιῶς. "Ἡ Πατέρα φθίνει σ' ὅλες τὶς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς γενικῶς. "Ἡ πνευματικὴ ἐκδήλωσις ἦταν πάντοτε ἀνάλογη πρὸς τὴν οἰκονομικὴν εὐημερίαν. "Ὅταν ἡ Πατέρα ἀπὸ χρόνον σὲ χρόνον καταρρέει οἰκονομικῶς, εἶναι φυσικὴ συνέπεια καὶ ὁ πνευματικὸς της μαρασμός. Δὲν ὑπάρχει γέλιο, χαρὰ, τραγοῦδι. Πῶς θέλομε νά ὑπάρχῃ πνευματικὴ κίνησι ;

"Αν ὕστερεῖ συγκριτικῶς καὶ μὲ μικρότερες πόλεις τῆς Ἑλλάδος, τότε ἴσως ὀφείλεται τοῦτο καὶ σὲ κλιματολογικοὺς λόγους. Διότι ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅτι τὸ κλίμα της κάνει καὶ τὸν πιὸ εὐδιάθετον ἄνθρωπο, νοθρό. "Ἐχει ὥραϊο ἡλιοβασίλεμμα, ναί. "Ἀλλὸ μήπως κι' αὐτὸ μᾶς προδιαθέτει μόνον γιὰ ὕπνον ;

"Ἀξιοπρόσεχτο εἶναι ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἔχομε κέφι νά δημιουργήσωμε τίποτε οἱ ἴδιοι, ἀλλὰ κι' ὅταν ἔρθῃ κάποιος νά δώσῃ κάτι ἄξιον λόγον, βαρυνάσαστε ἀκόμη καὶ νά τὸν χειροκροτήσωμε !

Τὶ θὰ γίνῃ λοιπόν; Σχεδὸν τίποτε. Εἶναι κάτι πράγματα ποὺ ἔρχονται μοιραῖα γιὰ τοὺς λαούς, γιὰ τὶς πόλεις, ἀκόμη καὶ γιὰ τὶς πέτρες. "Ἐτσι νομίζω ἐγὼ τοῦλάχιστον, ἂν καὶ εἴχομαι ἀπὸ καρδιᾶς νά μὲ διαψέσῃ τὸ μέλλον.

Π. Α. Χ

Πῶς θὰ δημιουργήσουμε πνευματικὴ κίνησι στὴ πόλιν μας ποὺ τόσο μᾶς λείπει καὶ μᾶς χρειάζεται ἀπαραίτητα ; Πολλοὶ θὰ σκεφτοῦν νά μαζεῦτοῦν ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὰ γράμματα καὶ τὴ τέχνη καὶ νά κάμουν ἓναν ὄμιλον, ἓνα σωματεῖο, μίαν ὁργάνωσι. Εἶμαι καὶ ἐγὼ σύμφωνος μὲ μὴ τέτοια ἰδέα. Μὰ σὰς ἐξομολογοῦμαι, φοβάμαι πολὺ αὐτὲς τὶς πρωτοκαθεδρίες καὶ τὶς συγκροτήσεις προεδρείων. Πιστεύω ὅτι δὲν εἴμαστε ὥριμοι γιὰ μὴ τέτοια συγκρότησι. "Ἐδῶ στὴν ἐπαρχία εἶναι κατὰ δυστυχίαν τὸ χαζοκατηριστικὸν ἢ τῶσι πι ὅς ἴσο τένωσι ὄλων. Κανένας δὲν μπορεῖ εὐκολὰ νά σεβαστῇ τὸ πνευματικὸν ἀνίστημα ἐνὸς ἀνωτέρου του. Βρίσκω λοιπὸν πῶς ῥᾶτα προτιμώτερον νά ἀρχίσουμε σιγά-σιγά. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ νά ἐργασθῇ μὲ καλὰς διαλέξεις καὶ ἄλλες φιλολογικὰς συγκεντρώσεις νά βάλῃ γερὰ ἀρχὴ γιὰ μίαν κίνησι θετική. Πρὸ παντὸς ν' ἀρχίσουμε ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἀπὸ τὸ α.

ΑΧΑΪΚΟΣ

Δὲν ἔχω ὑπ' ὄψιν μου ἄρθρα σχετικὰ ποὺ γραφήκανε ἄλλοτε στὸν τύπο τὸν πατρινὸ γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό, οὔτε καὶ γνώμες ἄλλων. "Ὅμως μπορῶ νά τονίσω πῶς κανένας ἄλλος δὲν εἶνε ὑπόλογος γιὰ τὴν πνευματικὴν κατάντια τῆς πόλεως μας, ἐχτὸς ἀπὸ τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα ποὺ ἐ-

πρεπε να δουλέψουμε για ν' ανοίξουμε τους δρόμους τους πνευματικούς. Τι έκαμαν οι επιστήμονες της πόλης μας; Οι δικηγόροι. οι γιατροί, οι καθηγητές; (Ίσως να υπάρχουν ελάχιστες, εξαιρέσεις). Τι έκαμαν οι διανοητές της πόλης μας; Δεν υπάρχουν; Δε συγκινούνται; "Ένα τέτοιο πράγμα δεν μπορούμε να το πιστέψουμε. Υπάρχουν. Και συγκινούνται. Μά χρειάζεται κάποιος ν' αναλάβει την πρωτοβουλία του συναγερμού.

Δεν είμαστε διατεθειμένοι ν' αναζητήσουμε τους πραγματικούς υπολόγους, ούτε να ζητήσουμε ευθύνες. Έκείνο που νομίζουμε πως πρέπει να κάνουμε τώρα είναι ένα προσκλητήριο σάλπισμα.

"Όσοι πινάνε την πόλη μας, όσοι αγαπάνε τα γραμματα και τις τέχνες, ας έλθουν μαζί μας. "Ας έλθουν να δημιουργήσουμε μια Πνευματική Έστία. Εκείνο που πρέπει να κάνουμε είναι να μάθουμε τους πολλούς να σκέφτονται. Να μάθουμε τους πολλούς να διαβάσουν. Με διαλέξεις, με πνευματικές γιορτές, με μια καλή προσπάθει να κατορθώσουμε πολλά, γιατί υπάρχουν οι μονάδες. Υπάρχουν, μα πρέπει να ένωθούνε οργανικά. Χρειάζεται δουλειά, πολλή δουλειά. Δεν πρέπει να δειλιάσουμε, αν στα πρώτα βήματά μας συναντήσουμε την αδιαφορία. Θα είναι ντροπή μας να μην προσπαθήσουμε. "Αν μπορούμε να πούμε πως η προηγούμενη από μίς γενιά φέρνει την άλφα ευθύνη για τη σημερινή πνευματική κατάσταση της πόλης μας, άλλο τόσο μπορούμε να πούμε πως εμείς θα φέρνουμε την ευθύνη αυτή στο τετράγωνο, αν δε προσπαθήσουμε.

Το περιοδικό που φιλοξενεί τις γραμμές μου αυτές, ας αναλάβει την πρωτοβουλία να οργανωθεί ένας "Όμιλος Φίλων Γραμμάτων και Τεχνών, που θ' αποτελέσει το κέντρο ενός κύκλου πνευματικού στην πόλη μας. "Ας αναζητήσει τους ανθρώπους εκείνους που έχουν την όρεξη να δουλέψουνε. Μακριά όμως από τις πνευματικές γιγγραινες.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΕΑΝΘΟΣ

Φίλε κ. Διευθυντά,

Μ' έρωτάτε να σάς πω σε ποιά αίτια οφείλεται η πνευματική μας κρίση και με ποιά μέσα θα μπορούσαμε να διορθώσουμε τη κατάσταση αυτή. Το έρώτημα τούτο για τη πνευματική κίνηση των Πατρών στερείται υποβάλλεται από όλον τον διανοούμενον κόσμο της Χώρας, ο οποίος πραγματικά θλίβεται για το πνευματικό τούτο κατάντημα της Πάτρας, η οποία αντιθέτως σε άλλα έπίπεδα έδειξε και δείχνει αξιόλογη πρόοδο. Πλείστοι προσπαθεί να παρελθόν για ν' ανανήψη από το λήθαργο αυτό ή πρωτεύουσα της Πελοποννήσου, απέτυχαν, γιατί συνάντησαν την μοιρολατρεία των Πατριτών. Ευτυχώς τον τελευταίον καιρό σημειούνται μια παρήγορος κίνηση για να βελτιωθεί η κατάσταση αυτή. Απόλυτα σοβαρή συμβολή στη κίνηση αυτή δίνει όμολογουμένως το έγκριτον περιοδικόν σας, για το όποιον σάς αξίζει ένα μεγάλο εύγε.

Με εκτίμηση

Χ. Α.

Ἐλεος μου καὶ Διευθυντὰ τῶν «Ἀχαϊκῶν».

Καὶ τὰ δύο σας ἐρωτήματα ἐθίγησαν, συζητηθήκανε καὶ προκαίλεσαν ἄρθρα καὶ ἄρθρα πέρουσι ἴσαμε προχτὲς ἀκόμα στὸν Ἀθηναϊκὸ καὶ ἐπαρχιακὸ τύπο, ὅχι βέβαια εἰδικὰ γιὰ τὴ Πάτρα ἀλλὰ γενικὰ γιὰ τὴν ἐπαρχία.

Εἶμαι τῆς γνώμης πὼς ὅχι μονάχα ἡ ἐπαρχία ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Ἀθήνα κρατιοῦται, στὴν ἀναλογία τοὺς φυσικά, σ' ἓνα χαμηλὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο, γιὰ τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν πρέπει διόλου νὰ κοκκινίζουμε. Συγκρίνουμε ἄστοχα τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴ Δύση στὸ πνευματικὸ πεδίο καὶ ἀστοχώτερα τὴ σημερινὴ Ἑλλάδα μὲ τὴν ἀρχαία. Εἴμαστε μολαταῦτα χαμηλότερα γιὰ τρεῖς βασικοὺς καὶ ἀνεξαρτήτους κάθε καλῆς θελήσεως λόγους, πού εἶναι, πρῶτα ἡ λιγώχρονη ζωὴ μας σὺν κράτος ἀνεξάρτητο, δεύτερο ἡ φτώχεια μας καὶ τρίτον ἡ γλωσσικὴ μας ἀκαταστασία. Εἶναι ἀκόμα καὶ ἓνα σωρὸ δευτερότεροι λόγοι πού εὐκόλα ἀνάγονται στοὺς τρεῖς προηγούμενους πού θεωρῶ βασικούς.

Ὅστε τὸ κακὸ εἶνε γενικόν. Καὶ θὰ εἶναι ἀδικία γιὰ τὴν Πάτρα νὰ τῆς αὐξάνουμε ἀπὸ περισσεῖα μεγαλοψυχία τὸ μερδικόν της ἀπὸ τὸ συνολικόν βάρος. Ἀλλῶς τε μὴ λησμονᾶμε ὅτι ἡ ἴδια αὐτὴ Πάτρα ἔδωσε σὲ προηγούμενες ἐποχὰς στὴν Ἑλλάδα καὶ πάρα πέρα ἀκόμα ἓνα σωρὸ διανοουμένων καὶ μάλιστα πολλοὺς τῆς πρώτης γραμμῆς. Καὶ αὐτὸ γιατί τότε ἦτανε μία πλούσια πόλη, γιατί εἶχε μεγαλύτερη ἐταφὴ μὲ τὴν Εὐρώπῃ κλπ. Σήμερα ὅλοι μας ξέρουμε τὴν κατὰπτωσὴ τῆς τὴν ἐμπορικῆς (καὶ δυστυχῶς μόνον ἱερειμιάζουμε). Σὲ τέτοιον περιβάλλον δὲν φυτρώνουν βέβαια λουλούδια εὐαίσθητα σὰν τὰ πνευματικά. Τίποτα δὲν εὐνοεῖ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξη. Οὔτε κοινόν, οὔτε πλοῦτος, οὔτε ἀμεσώτερη παράδοση. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἐκπληκτικόν. Εἶναι φυσικώτατο, λογικώτατο καὶ δυστυχῶς ἀπελπιστικώτατο. Κι' ἂν ὑπάρχουν δέκα ἄνθρωποι πού νοιώθουν καὶ παθαίνουν, εἶναι ἄλλες οὐδόντα χιλιάδες Πατρινοὶ πού δὲν δίνουν δεκάρα τσακιστὴ γιὰ πνευματικὴ ζωή. Οἱ δὲ πλούσιοί μας δὲν εἶναι φτιασμένοι ἀπὸ τὴν πάστα τῶν Μαικηνῶν.

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ βγαίνει καὶ ἡ ἀπάντηση στὸ δεύτερο ἐρωτημὰ σας, ὅτι πρέπει νὰ γίνη γιὰ θεραπεία. Εἰδικὰ τίποτα. Γενικὰ νὰ πέσῃ χρῆμα στὴν πόλιν καὶ θεϊκὴ φώτιση στοὺς πλουσίους μας.

Μὲ πολλὴ ἐκτίμηση
ΚΡΑΤΗΣ ΔΑΝΗΛΟΣ

Εἶναι μὲν θλιβερὰ ἡ διαπίστωσις ἀλλὰ πρέπει νὰ γίνη: πνευματικὴ κίνησις στὸν τόπο μας δὲν ὑπάρχει. Αἱ ἐλάχιστοι ἐξαιρέσεις, παρήγοροι ἐλπίδες διὰ τὸ μέλλον, πρὸς τὸ παρὸν ἐπιβεβαιώνουν τὸν κανόνα καὶ τίποτε ἄλλο.

Ἡ ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς ἀπὸ τὴν ἀρχαίότητα ὡς τὰ σήμερα, μᾶς δείχνει καθαρὰ πὼς πάντοτε οἱ φανατικοὶ πιστοὶ

τοῦ Κερδώου Ἑρμοῦ πολὺν ὀλίγον χρόνον διέθεταν καὶ διαθέτουν διὰ τὴν λατρείαν τοῦ Μουσαγέτου θεοῦ καὶ τῆς λαμπρᾶς ἀκολουθίας του. Ἕνας λόγος τῆς νίκης μας εἶναι καὶ αὐτός, δηλ. ἡ υπερβολικὴ μας ἐπίδοσις στὸ ἐμπόριον καὶ ἡ συνεχὴς προσπάθεια κέρδους, ὕλιστικά φροντίδες ποὺ λίγο συμβιβάζονται μὲ πνευματικώτερες ἀπασχολήσεις.

Ἄλλος λόγος εἶναι ἡ συγκέντρωσις κάθε κινήσεως, καὶ πνευματικῆς φωνικᾶ, εἰς τὴν πρωτεύουσαν—τὸ κέντρον—εἰς βίρος τῶν ἐπαρχιῶν, τῶν ὁποίων ἀπορροφᾷ κάθε ζωτικὸν στοιχεῖον.

Μία τρίτη αἰτία ποὺ ἀναφέρουν ὅσοι κρίνουν τὰ πράγματα ἐπιφανειακῶς, εἶναι ἡ ἀδιαφορία τοῦ κοινοῦ νὰ ἐνισχύῃ τις πνευματικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς προσπάθειες. Ἀλλά, ὅπως ἀπεδείχθη σὲ πολλὰς περιπτώσεις (Βασιλικὸν Θέατρον, Κοτοπούλη, συναυλίαι καὶ ἄλλα), τὸ κοινόν μας ὅχι μόνον ἀδιαφορεῖ δὲν δείχνει στίς καλὰς πνευματικὰς προσπάθειαι, ἀλλ' ἡ δόξα του αὐτὴ γὰρ κατὰ καλὸ, ποὺ τόσο σπάνια ἀπολαμβάνει, τὸ σπρώχνει σὲ θεάματα ἀμφιβόλου αἰσθητικῆς ποιότητος. Ἰσως μερικοὶ ποῦν πὼς στὴν τὴν πρῶτην προθυμίᾳ ἐπιδροῦν καὶ ἄλλοι λόγοι ὅχι καθαρῶς αἰσθητικοί. Μπορεῖ ἔν μέρει νὰ εἶναι ἀληθὲς αὐτό, ἀλλ' ὅχι πρὸς βλάβην τοῦ ζητήματος, διότι ἐφ' ὅσον τὸ ρεῦμα ὑπάρχει, εἶναι κατορθωτὸν νὰ καθοδηγηθῇ καταλλήλως εἰς τὸν σωστὸν δρόμον. Ἀλλ' ἔστω ὅτι πραγματικὰ ἀδιαφορεῖ τὸ κοινόν, δὲ νὰ πάρουμε καὶ τὴν ἄλλην ἄποψιν. Καὶ ἂν συμβαίνει αὐτὸ, ἡ αἰτία εἶναι φωνικὰ ἡ ἔλλειψις πνευματικῆς ἀγωγῆς.

Ποῖοι εἶναι οἱ ὑπεύθυνοι στὴν περίπτωσιν αὐτὴ ἀλλὰ καὶ στὴν πρώτην περίπτωσιν ; Ὑπεύθυνοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ἐνῶ μποροῦν νὰ κάνουν πολλὰ, ἐν τούτοις ἢ κάνουν προσπάθειαι ποὺ ἐκ τῆς προχειρότητός των εἶναι προορισμέναι νὰ σβύσουν στὴν πρώτη σύγκρουσιν μὲ τὴν πραγματικότητα, ἢ ἀδρανοῦν τελείως καὶ ἀδιαφοροῦν καὶ ἀμελοῦν νὰ προαγάγουν αἰσθητικῶς τὸ κοινόν, νὰ τὸ ἐκλύσουν καὶ νὰ δημιουργήσουν μία κίνησιν ἀξιόλογη. Καὶ ἔτσι ἀντὶ νὰ προσπαθῇσουμε μὲ ἔργα νὰ τονώσουμε καὶ νὰ ζωογονήσουμε τὴν πνευματικὴν μας κίνησιν, ἀρχοῦμεθα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ διαπιστώνουμε τὸ κατάντημά μας, νὰ γράφουμε λόγια ὥρατια καὶ θλιβερά καὶ νὰ περιμένουμε τὸν ἀπὸ μηχανῆς θεόν, ὁ ὁποῖος φεῖ... δὲν ἔρχεται πλέον.

Ὡς συμπέρασμα τῶν ἀνωτέρω βγαίνει ὅτι ἡ μόνη λύσις τοῦ προβλήματος τῆς ἀναζωογονήσεώς μας εἶναι ἡ συνένωσις τῶν πρωτοπόρων τῆς πνευματικῆς μας κινήσεως εἰς ἓνα σύνδεσμον ἰσχυρὸν γὰρ μιὰ ἔντονη δράσιν πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις : ἴδρυσις φιλολογικῶν λεσχῶν καὶ βιβλιοθηκῶν, διὰ βραβείων ἐνίσχυσις νέων λογοτεχνῶν, ὁργάνωσις διαλέξεων, συναυλιῶν ἀπὸ ἐρασιτεχνικῶν ὁρχήστρες (ὅπως ἐγένετο παλαιότερα), παραστάσεων στὸ ἀρχαῖο μας ὠδεῖο καὶ ἄλλα πολλὰ ποὺ πρὸ τοῦ κόπου ποὺ ἀπαιτοῦν δὲν πρέπει νὰ δειλιάσουμε καὶ νὰ ἀποθαρρυνόμεθα, ἂν εἰλικρινῶς θέλουμε νὰ φθάσουμε σὲ ἓνα σημεῖο ἱκανοποιητικόν.

Παραλλήλως πρὸς τὴν δράσιν αὐτὴ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας πρέπει

Σ' ΕΝΑ ΠΛΑΤΑΝΟ ΣΤΟ ΠΗΛΙΟ

Τρις—και—δεκατρισμέγιστε, εκατοχερίτη πλάτανε,
να είδες εκείνη τη γενιά που σήκοσαν το Πήλιο
και τόβαλαν στον Κίσσαβο και φτάσανε τον Όλυμπο,
από το Δία της αστραπής ν' αρπάξουν το βασίλειο :

Άλλοι ας σε λεν χιλιόχρονο κι ας το πιστεύουν οι πολλοί,
μιλιά κι αν είχες ούτε εσύ δε θα μολόγαες πόσο
γέρος και λεβεντόκορμος τσέλιγκας, που λησμόνησε
τα χρόνια του, και σαλαγάει τὰ πρόβατα του ωστόσο.

Στης χώρας τη μέση κ' εσύ φυλάς τα σπίτια σκορπιστά,
—κοπάδι σε ράχη ή ριζά—Γενάρη κι Άλωνάρη,
κι όλο και τις κορφές τηράς μπας ροβολήσει κλεφτουργιά,
κι όλο τηράς το πέλαο μπας και πλάκοσαν κουρσάροι.

Ψες τα ξενητεμένα σου παιδιά, και τ' αξενήτευτα,
με τα βιολιά ξελογιαστές, με τον αυλό τον πλάνο,
στον αγέρα σου χόρευαν, ξεκλώθοντας και κλώθοντας
της Ρωμιούνης το συρτό: «Μάνα μου κι ας πεθάνω !».

Μα πριν λαλήσει ο πετεινός της χαραυγής το χάραμα,
που οι χαροκόποι σκόρπισαν κι άδειο είτανε το σιάδι,
σύγκορμος αργοσάλεψες, κι από κλαδιά καί σωθικά
βγαίνουν φεγγαροπρόσωπες ξωθιές με το μαγνάδι.

Κι όλες μαζί χεροπιαστές, χορό αρχινάνε ξωτικό
κ' ένα, το πιο τρανό στοιχίο, με πόδια σαν του τράγου,
σε αυλό σφύριζε, εφτάδιπλο, τραγούδι που ξετρέλαινε...
Μα αχνός γίναν σα φάγγρισε ο καθρέφτης του πελάγου.

Κ. ΑΘ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ—ΞΕΝΑΚΗΣ

ΕΝΩΜΕΝΟΙ

Στὸ παιδί μου

I

Ἀκουμπισμένη στέρια πάντα ἄς μένη
πὰ στὴν καρδούλα σου ἢ καρδιά μου...
Μὰ ἡ σκέψη σου—ἄπλερο πουλάκι ἀκόμη—
ἄς μὴν ἐγγίζη τὴν πικρὴ βαρυθυμιά μου.
Μόν' ἀπ' τὸ εἶναί μου ἄς διαλέγη—ἐκλεχτικό μελίσσι—
ὅ,τι μπορεῖ στὰ φρένα σου τὸ γλυκασμὸ νὰ χύσῃ.

II

Κράτει στίς χοῦφτές σου τὰ χέρια μου σφιχτά,
τόσο σφιχτά, ποὺ νᾶναι
κ' οἱ δυὸ μας ὕπαρξεις ἀχώριστες, σὰ μιά,
κ' ἓναν παλμὸν ἐντός τους ν' ἀγροικᾶνε.
Κάθε φορτούνα τῆς ζωῆς μπροστά στὴν ἔνωσή μας
θὰ γαληνεύῃ, ἀφίνοντας ἄθιχτη τὴν ψυχὴ μας.

III

Δυὸ κλώνια ἀπὸ τὴν ἴδια ρίζα ἄς δείχνουνε
ἢ μεστωμένη μου κι' ἢ νιόπλαστή σου ζήση.
Κι' ἄς μὴ μπορῇ κι' ὁ πιὸ μανιώδης ἄνεμος
νὰ μας χωρίσῃ.
Καὶ θὰ σταθῇ ὁ ἐνωτικὸς δεσμὸς μας τὸ βοτάνι
ποὺ τὴν κοινὴ λαβωματιά τῆς Μοίρας θὰ μας γιάνῃ.

IV

Ἀγκαλιασμένοι οἱ δυὸ θὰ βρίσκουμε γλυκὸ
καὶ τὸ δακρυόβρεχτο τῆς ξενητιᾶς ψωμάκι.
Θᾶναι γλυκεῖά κ' ἢ ποὺ μᾶς φλέγει νοσταλγία
γιά τὸ λαχταρισμένο μας πάτριο νησάκι.
Καὶ κάτω ἀπ' τῆς διπλῆς ἀγάπης μας τὴν εὐλογία
θὰ νοιώθουμε κ' οἱ δυὸ γλυκεῖά κι' αὐτὴ τὴ δυστυχία.

ΜΙΧ. Γ. ΠΙΕΤΡΙΔΗΣ

ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΚ ΠΑΤΡΩΝ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

1771 Ιανουαρίου 3 ζάκυνθο, διὰ τοῦ παρόντος γράμματος δῆλον γίνεται, ὅτι ἡ τρισεύγενη, ἡ γυνὴ τοῦ ποτὲ δημητρίου κεκρῆ διὰ τὰ ὅσα εἶχε νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν ἀνανίαν τὸν ποτὲ χελιδόνι συναίτη καὶ γιάννη καλαμογδάρτη συντροφία, κατὰ τὴν ὁμολογίαν ὅπου τῆς ἔχουν δοσμένην ὅπου ὁ καιρὸς τῆς τελειώνει 1770 ἰουνίου 15 διὰ γρόσια ἑνεακόσια ἐξῆντα πέντε καὶ ἄσπρα εἴκοσι, ἤτοι γρ. 965, ἂ. 20, καὶ μὲ τὸ νὰ ἀκολούθησεν ἡ δυστυχία τῆς πάτρας καὶ δὲν ἔλαβαν καιρὸν νὰ τὰ δώσουν, καὶ ἦλθαν εἰς ζάκυνθον τὸσον ὁ κύρ, ἀνανίας μὲ τὸν σύννροφόν του, ὡσάν καὶ ἡ κυράτζα τρισεύγενη δημητράκαινα κεκρήνα καὶ ἐστερημένη ὄντας ἀπὸ κάθε σωματικῇν χρεῖαν, ἐπαρακάλεσε τὸν ἄνωθεν κύρ, ἀνανίαν διὰ νὰ τῆς εὐρεθῇ γρόσια ἑκατό, τὰ ὅποια σήμερον τῆς τὰ μετράγει εἰς χεῖράς της ἀκόντο τῆς ὁμολογίας του μὲ εὐχαρίστιαν τῆς ἔτζη ὅπου νὰ μὴν τοῦ γυρεύσῃ πλέον οὔτε ὀβολὸν ἕως ὅπου νὰ τοῦ παραδόσῃ τὰ δύο δακτυλίδια ὅπου εἶχαν εἰς χεῖρας τοῦ μακαρίτη δημητράκη κεκρῆ κατὰ τὸ γράμμα ὅπου ἰδιοχειρῶς του τοὺς ἔδωσεν τοῦ ποτὲ κρητικοῦ καὶ ἀνανία. ταῦτα τὰ δακτυλίδια μὲ τὸ νὰ τὰ ἐγυρεύσασιν συμφώνως ὁ κύρ, χελιδόνης καὶ κρητικὸς πολλὰς φορὰς στὴν πάτρα καὶ ἔδω καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ τὰ δόσῃ προφασίζόμενος πὼς τὰ ἔχει προικεῖον δοσμένα τοῦ γαμβροῦ της, τὸσον ὅπου δὲν ἔλειψαν νὰ βάλουν καὶ τρίτα πρόσωπα λέγωντάς της διὰ νὰ τὰ δόσῃ τὰ δακτυλίδια καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ τὰ δόσῃ, τὴν ὥρα προφασίζεται καὶ λέγει πὼς τὰ ἔχει φυλαγμένα εἰς πάτρα, καὶ πέρνει ἡν ὑπόσχουσιν ἡ ἄνωθεν κυρά τρισεύγενη νὰ τὰ εὖρῃ καὶ νὰ τὰ παραδώσῃ τῶν ἄνωθεν εἰς χεῖράς τους καὶ εἰ μὲν καὶ δὲν ἤθελε εὐρεθοῦν, νὰ εἶναι εἰς χρεὸς νὰ βάνουν ἕναν ἀρχιερέα νὰ λειτουργήσῃ μὲ δώδεκα ἱερεῖς νὰ ἔλθουν νὰ λάβουν ἕνα ἐπίτιμιον τὸσον αὐτῇ, ὡσάν καὶ ὁ γαμβρὸς της μὲ τὴν θυγατέρα της καὶ τότε νὰ τὰ λαβαίνει, ὅθεν καὶ εἰς αὐτὸ εὐχαριστημένη ἔδωσε τὴν παρὸν εἰς χεῖρας τοῦ κύρ, ἀνανία μαρτυρουμένον ὑπὸ τῶν κάτωθεν τιμίων ἀξιολπίστων μαρτύρων καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν.

Τρισεύγενη γυνὴ τοῦ ποτὲ δημητρίου κεκρῆ βεβαιώνει τὰ ὀπισθεν τῆς παρούσης γεγραμμένα διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ γράψαντος τὴν παρὸν Ἰωσήφ Ἱεροδία κόνου τοῦ ἀγίου κυρνίκης καὶ μαρτυρῶ καὶ ἐγώ.

ἀνδρέας στασινόγλης μαρτυρῶ τὰ ὀπισθεν.

μπενιζέλος ροῦφος μάρτυς.

κυριαζῆς κανακάρης μαρτυρῶ.

δημήτριος βολέμης μαρτυρῶ.

πανοῦτζος τοῦ ἀνδρέου στασινόγλη μαρτυρῶ.

γεώργιος πάουλ μαρτυρῶ.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΧΑΪΑΣ

Είναι γνωστή ἔν Πατέρας ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἱατροῦ Χρήστου Π. Κορύλλου. Ἦσκη ἐν ἔν Πατέρας τὴν ἱατρικὴν ἐπὶ μίαν σχεδὸν ἑξηκονταετίαν. Διόησεν ἐπὶ δεκαετηρίδας τὸ Δημοτικὸν μας Νοσοκομεῖον, τὸ ὁποῖον προήγαγεν εἰς πρότυπον φιλανθρωπικοῦ ἰδρύματος. Ὡς μέλος τῆς Ἀμενικῆς Ἐπιτροπῆς Πατρῶν προήσπισε τὰ συμφέροντα τοῦ λιμένος κατὰ τὴν διένεξιν αὐτοῦ καὶ τῆς ἐργολάβου Γαλλικῆς ἑταιρείας Μανιάκ. Ἐτελεύτησε τὸν βίον εἰς ἡλικίαν 88 ἐτῶν τὸ 1930. Ποῖν ἡ ὁμῶς παραδῶση τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Κύριον καὶ εἰς ἡλικίαν 86 ἐτῶν, συνέγραψεν ὀγκωδέστατον τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον «Λαογραφία τοῦ νομοῦ Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος» ὅστις εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τῆς ἀνεψιᾶς του Κας Ἐλισάβετ Ν. Κορύλλου. Ἡ διεύθυνσις τῶν «Ἀχαϊκῶν» παρεκίλεσε τὴν ἐρίτιμον δέσποιναν νὰ σταχυολογήσῃ ἐκ τοῦ τόμου τούτου ἐνδιαφέροντα κεφάλαια, τὰ ὁποῖα θὰ δημοσιεύσωμεν ἐν συνεχείᾳ. Θὰ παρᾶσχη οὕτω, καὶ ἐκ τοῦ τάφου, ὁ ἀλησμόνητος πρεσβύτες μίαν ἔτι ὑπηρεσίαν εἰς τὴν γενέτειραν. Ἀρχίζομεν ἀπὸ τὰ «λαϊκὰ δίστιχα», τὰ ὁποῖα ὁ συγγραφεὺς παρατάσσει ἀλφαβητικῶς, μὲ πρῶτον θέμα τὴν «ἀγάπην». Τὰ δίστιχα αὐτὰ εἶναι τὰ λεγόμενα «ριζικίρια», ἐχρησιμοποιοῦντο δηλαδὴ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου, ὅταν ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸ νερὸ τὰ διάφορα δακτυλίδια κλπ. ποῦ ἔρριπτον αἱ ὥραιαι καὶ ὠραῖοι τῆς ἐποχῆς διὰ νὰ μάθουν τὸ «ριζικό» των.

Ἀγάπη δὲν ἐστάθηκε ποτὲ χωρὶς καημό,
Χωρὶς πίκραις καὶ βάσανα καὶ ἀναστεναγμό.

Ἀγάπη ποῦχα κι' ἔχασα ἀπ' τὴν κακογνωμίᾳ μου·
τώρα τὴ βλέπω σ' ἄλλον καὶ καίγεται ἡ καρδιά μου.

Ἀγάπα με νὰ σ' ἀγαπῶ, θέλε με νὰ σέ θέλω,
Γιατὶ θενᾶρθῃ ὁ καιρός, νὰ θές καὶ νὰ μὴ θέλω.

Ἀγάπησα νὰ ᾿χω ζωὴ, μὰ ᾿γὼ ζωὴ δὲν ἔχω,
Σὰν κλῆμα μὲ κλαδεύουνε καὶ κλαδεμούς δὲν ἔχω.

Ἀγάπα με μικροῦλα μου σὰ μ' ἀγαποῦσες πρῶτα,
Λόγια τοῦ κόσμου μὴν ἀκοῦς, μόν' τὴν καρδιά σου ρῶτα.

Ἀγάπα μ' ὠραιότατη πῶχεις τοῦ ἡλίου λάμψι
Ὅποιος σοῦ πῇ δὲ σ' ἀγαπῶ, φωτιά νὰν τονε κάψῃ.

Ἀγαπημένο μου πουλί, πείσματα μὴ μοῦ κάνεις,
Ἐχὼ καρδιά στενόχωρη, πεθαίνω καὶ μὲ χάνεις.

Ἀγάπησα κι' ἐγὼ ὁ φτωχὸς ἓνα κομμάτι χιόνι,
Νὰν τὸ φιλήσω δὲν μπορῶ, τ' ὀχεῖλι μου παγώνει.

Ἡ ἀγάπη εἶναι καρφίτσα π' ἀγκελῶνει τὴν καρδιά
Καὶ μ' ἀγκέλωσε καὶ μένα καὶ δὲ βρίσκω γιατρεία.

Ἄν μ' ἀγαπᾷς, ἀγάπε με, κι' ἂν δὲν μὲ θές, ἄς λείπῃ.
Θὰ ᾿χω τὸ νοῦ μου ἥσυχον, δὲ θὰ κρατήσω λύπη.

Ἄν μ' ἀγαπᾶς, μὲ τὴν καρδιά, δεῖξε μου σημαδάκι,
ὅταν κρατοῦμε τὸ χορὸ, σφίξε μου τὸ χεράκι.

Ἄν μ' ἀγαπᾶς κι' ἂν σ' ἀγαπῶ, κρυφὸ καθέννας τῷ χει.
Ἐγὼ δὲν εἶπα ἀκόμα ναι καὶ σὺ δὲν εἶπες ὄχι.

Ἄν ἴσως καὶ δὲν σ' ἀγαπῶ, ν' ἀδικοθανατήσω,
Σὲ Τούρκου χέρια νὰ πιασθῶ καὶ ν' ἀλλαξοπιστήσω.

Ἄν ἴσως καὶ δὲν σ' ἀγαπῶ, ν' ἀδικοθανατήσω,
Καὶ στοῦ τζελάτη (*) τὸ σπαθί τὸ αἷμα μου νὰ χύσω.

Ἄν ἴσως καὶ δὲ σ' ἀγαπῶ, λουλουδι μου δροσάτο,
αὐτὴ ἢ γῆ ποῦ τὴν πατῶ, νὰ μὲ ρουφήξῃ κάτω.

Ἄν θέλῃς ν' ἀγαπιώμαστε κρυφὰ ὑπὸ τοὺς γειτόνους,
Βάλε μηλιά στὴν πόρτα σου νὰ κρύβουμει στοὺς κλώνους.

Ἄν ἔρθῃς κι' εὐρῆς κόκκαλα, καὶ σάβανο στὸ χῶμα.
Τὰ νεκροπούλια θὰ στοῖ ποῦν πῶς σ' ἀγαπῶ ἀκόμα.

Ἄν κλαίω καὶ πονῶ γιὰ σέ, δὲν θέλω νὰ σέ νοιάζῃ.
Ἐχω καρδιά ποῦ ἀγαπᾷ καὶ θέλει νὰ στενάξῃ.

Ἀναστενάζω, τρέμει ἡ γῆς, σκορπίζεται τὸ χῶμα.
Ἀφοῦ ἡ καρδιά μου σ' ἀγατᾷ, τί νὰ στοῖ πῇ τὸ στόμα;

Ἀλλοίμονο ! ὁ δυστυχής, ὅπου κι' ἂν ἀγαπήσω,
Τοὺς φαίνεται φωτιά βαστῶ τὸν κόσμον νὰ φλογίσω.

Ἀλησμονοῦνται κ' ἡ φιλιές, ἀρνιῶνται κ' ἡ ἀγάπαις.
Συναπαντιῶνται καὶ μιλοῦν, σὰν ξένοι διαβάταις.

Ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια στὴν ἀγάπῃ ἐτράνεψα.
Δὲ μὲ ρώτηρες, Κυρά μου, τί κιντέργια τράβηξα.

Ἀπὸ τὰ μπεντένια (**) πέφτω, πέφτω γιὰ νὰ σκοτωθῶ,
Κι' ἡ ἀγάπῃ μου φωνάζει, πιάστε τον, γιὰ τὸ Θεό !

Ἀπὸ μικρὸς στὰ βάσανα, κι' ἀπὸ μικρὸς στὰ πάθη
Κι' ἀπὸ μικρὸς μπερδεύτηκα στὴν ἰδική σου ἀγάπῃ.

Ἀπὸ μικρὴ σ' ἀγάπησα, μεγάλῃ δὲν σ' ἐπῆρα,
Σὰ δὲ σ' ἐπῆρα ἀνύπαντρη, θὲ νὰ σέ πάρω χίρα.

Ἀπὸ τὰ μάτια φαίνεσαι πῶς κάτι θὰ μοῦ εἶπῃς.
Πέστο ἀγάπῃ μου γλυκειά, πέστο καὶ μὴ ντριπῇς.

Ἀχ ! τί καημὸς εἶναι αὐτός, ζωὴ τυραγνισμένη :
Νὰ σ' ἀγαπῶ, νὰ μ' ἀγαπᾶς, νὰ ζοῦμε χωρισμένοι.

Ἀχ ! ἀγαλιοπερπάτητῃ καὶ χσηλοβλεποῦσα !
Ἄν εἶχες λίγα πείσματα, διπλᾶ θὰ σ' ἀγαποῦσα.

Ἄσπρο μου τριανταφυλλάκι, βασιλῆᾶ τῶν λουλουδιῶν,
Ποιὸς ἀρνῆθῃ τὴν ἀγάπῃ, νὰν τὴν ἀρνηθῶ κι' ἐγὼ :

Γιατί, γιατί, ἀγάπῃ μου, μὲ λυώνεις, μὲ τρελλαίνεις ;
Σοῦδωσα τὴν καρδούλα μου, τί ἄλλο περιμένεις :

(*) δῆμιος

(**) ἐπάλξεις

Δὲν θέλω πλέον ν' ἀγαπῶ, οὔτε νὰ ἀγαπιόμηναι,
 Γιὰ νὰ 'μαι ἐλεύθερο πουλί, νὰ μὲ παρακαλοῦνε.
 "Ὅποιος σ' ἀγάπη μπερδευτῇ, κάλλιο 'ναὶ νὰ πεθάνῃ"
 τὸν ὕπνο του στερεύεται καὶ τῇ ζωῇ του χάνει.
 Τί μ' ὠφελεῖ νὰ σ' ἀγαπῶ χωρὶς καμμιὰ ἐλπίδα,
 Τῇ γνώμῃ σου κατάλαβα, τῇ τύχῃ μου τὴν εἶδα.
 Θέλω νὰ πάω στὴν Ἀραπιά, νὰ πάρω ἕναν Ἀράπη,
 Νὰ κάθουμαι νάν τὸν ρωτῶ πὼς πιάνεται ἡ ἀγάπη.
 Ἀνάθεμά του ποῦλεγε πὼς εἶν' γλυκεῖα ἡ ἀγάπη!
 Μὰ 'γὼ τὴν δοκίμασα, κι' εἶναι πικρὴ, φαρμάκι.
 Ἡ ἀγάπη, ἀνάθεμά την, στὴν ἀρχὴ εἶναι γλυκεῖα,
 Εἰς τὴ μέση πιπερίζει, καὶ σὸ τέλος εἶν' πικρά.
 Ἀγάπησα, μαράθηκα, τῆς γῆς τὴν ὄψι ἐπῆρα,
 Τοῦ κόσμου τὴν καταλαλιά καὶ προκοπὴ δὲν εἶδα.
 Πάει ἡ ἀγάπη ποὺ εἶχα ἐγὼ μέσα εἰς τὴν καρδιά,
 Ὡσὰν ἀστέρι ἔσβυσε σὲ μιὰ χρυσῇ βραδυᾷ.
 Ἐγὼ ἀγαπᾶω τὴν ἐλπὰ γιατί κάνει τὸ λάδι
 Καὶ φέγγει τῆς ἀγάπης μου, ὅταν κεντάει τὸ βράδυ.
 Βλέπεις αὐτὸν τὸν πλάτανο τὸν ἀστραποκαμμένο ;
 "Εἶσι 'μαι ἐγὼ ποὺ σ' ἀγαπῶ, κι' ἀγάπῃ δὲν προσμένω.
 Οὔλος ὁ κόσμος κι' ἂν τὸ πῇ κι' ὁ βασιλεὺς τ' ὀρίζει,
 Ἐμένα ἀπὸ τὴν ἀγάπῃ μου, κανεὶς δὲ μὲ χωρίζει.
 Βασιλικὸς πλατύφυλλος μὲ τὰ σαράντα φύλλα,
 Σαράντα σ' ἀγαπήσανε, κι' ἐγὼ πάλι σ' ἐπῆρα.
 Τὸ βλέπεις κεῖνο τὸ βουνό, ποὺ ἄναψε καὶ καίει ;
 Κάποιος ἀγάπῃ ἔχασε καὶ κάθεται καὶ κλαίει,
 Βασιλικὸς κι' ἂν μαραθῇ τὴ μυρουδιὰ τὴν ἔχει.
 Ἡ ἀγάπῃ μου κι' ἂν μ' ἀρνηθῇ, τὴν ἔγνοια μου τὴν ἔχει.
 Νὰ βόθῃαγε ἡ τύχῃ σου, κι' ἡ ἰδική μου μοῖρα,
 Τότε θὰ εἰπῶ, ἀγάπῃ μου, βασιλεῖο πὼς πῆρα.
 Γιὰ δὲς με πὼς γίνηκα, μαῦρος σὰν τὸν Ἀράπη,
 Δὲν εἶμ' ἀπὸ τὴν Ἀραπιά, παρὰ εἶμ' ἀπ' τὴν ἀγάπῃ.
 Γλυκὰ κυλοῦσεν ἡ ζωὴ ὡσὰν τὸ ποταμάκι.
 Μὰ λούστηκε ἡ ἀγάπῃ μου καὶ ἔγινε φαρμάκι.
 Γιὰ χάρι τῆς ἀγάπης μου, ἦρθα νὰ τραγουδήσω.
 Νὰ εἰπῶ τραγούδια τῆς καρδιᾶς, νάν τὴν εὐχαριστήσω.
 Γιατί μ' ἀκοῦς ποὺ τραγουδῶ, μοῦ λὲς πὼς σ' ἀγαπᾶω ;
 Σὰ χῶμα σὲ κλωτσοπατῶ, σὰν ἄνθος σὲ σκορπᾶω.
 Τ' ἄστρα δὲν ἔχουν μέτρημα, μὰ γὼ θὰ τὰ μετρήσω.
 Γιὰ νὰ 'βρω τ' ἄστρο π' ἀγαπᾷς κι' ἐγὼ νὰ τ' ἀγαπήσω.
 Τὰ δυὸ τ' ἀστέρια π' ἀγαπῶ ἀπόψε εἶναι σβυμένα.
 Γιὰ ὅλους εἶναι ξαστεριά, καὶ συννεφιά γιὰ μένα.
 Καλὰ 'καμα κι' ἀγάπησα, κοντοῦλα καὶ γιομάτη.
 Γιὰ νὰ βαστῇ τὸν πόλεμον ἀπάνου σὸ κρεββάτι.
 Τώρα ποὺ τὰ χαλάσαμε, κι' ἄλλῃ δὲ θ' ἀγαπήσω.
 "Ὅσα φιλάκια σοῦδωκα, θὰ μοῦ τὰ δώσης πίσω.

ΣΜΥΡΝΙΩΤΙΚΟΣ ΑΜΑΝΕΣ

Μονάχος στῆς Σμύρνης περνῶ τ' ἀκρογιαλί
ἀργά στὴν ἀστρόφεγγη τὴ σιγαλιά...

—Ποιὸς κλαίει ; ποιὸς κλαίει ;
τοῦ πόνου τὰ λόγια ποιὸς λέει ;
Καὶ πνέει τὸ μαῖστράλι

κι' ὁ ἀντίλαλος σβένει κοντὰ καὶ μακριά.

Ἄργος ἀμανὲς ποὺ σὰν θρῆνος σταλάζει,
λαχτάρα ποὺ θέλει νὰ βρεῖ λυτρωμό,

μιὰ πίκρα μεγάλη,
ἀπόψε κοντὰ στὸ ἀκρογιαλί
ἀγάλι στενάζει

καὶ κράζει τῆς σκλάβας ψυχῆς τὸν καημό.

Ὁ ἦχος συρτός, ἀργοπλάνος βογγάει,
περνάει σὰν πουλὶ μὲ σπασμένα φτερά,

ξυπνάει μιὰ λύπη
καὶ φέρνει κρυφὸ καρδιοχτύπι
καὶ πάει, ξεψυχάει

γιὰ κάποιαν ἀγάπη, γιὰ κάποια χαρά.

Κ' ἡ θύμηση τότε σὰν μιὰ φωνὴ ξένη,
βαθειά μου ξεσπάει σὲ κρυφὴ τρικυμιά

κι' ὁ νοῦς μου γυρίζει
σ' ἐκεῖνα ποὺ πλιά δὲν ἐλπίζει,
στὴ ζωὴ τὴ χαμένη,

στῶν πρώτων μου χρόνων τὴν ἀποθυμιά.

—Γιατὶ κλαῖς, ψυχὴ μου ;—Νὰ ζοῦσα καὶ πάλι
τὴν ἴδιαν ἀγάπη, τὸν ἴδιο καημό,

σ' ἐκεῖνα τὰ μέρη...
(Τί θέλει κανέννας δὲν ξέρει !)
γλυκὰ τὸ κεφάλι

νὰ γύρω σὰν πρώτα νὰ λησμονηθῶ.

Καὶ τὸ ἴδιο τραγοῦδι μακριὰ ξαναρχίζει...

—Καὶ τί εἶν' τὸ τραγοῦδι ; ἓνας μάταιος ρυθμός,
γλυκόπικρος ἦχος

ποὺ σβήνει στὸν ἄνεμο, δίχως
ἀχνάρι, καὶ σκίζει

τὰ στήθια, καὶ μοιάζει χαρὰ καὶ καημός.

Καὶ ἀκούω τὸ τραγοῦδι, ποὺ δὲν τραγουδιέται...

—βουβὸ μοιρολόγι γιὰ κάποιο νεκρό—.

ὦ ἀγύριστοι χρόνοι,
—ἀγάπες, ἐλπίδες καὶ πόνοι—
ποιὸς ἦχος γρικιέται
στό ἀγέρι, μὲ ἀντίλαλο τόσο πικρό ;
Ἀχ ! τί κι' ἂν πονῶ ; κι' ἂν πονῶ δὲν πεθαίνω,
κι' ἂν ἀγάπησα, τώρα δὲν ἀγαπῶ...
 κι' ὅσα ἔχω ποθήσει
 ἂν ἔχουν σὰν ὄνειρα σβήσει
 μαζί τους πηγαίνω
μὲ τοῦ τραγουδιοῦ τὸν αἰώνιο σκοπό.

(Σμύρνη, Ἀπρίλης 1911)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΣΤΗ ΝΙΝΑ ΤΣΕΡΟΥΤΗ

Γιὰ τὸ θάνατο τῆς μονάκριβης κόρης της

Μάνα τρελλή, ἐπίστεψες στ' ἀλήθεια
Ποῦ εἶχες καὶ σὺ μιὰ κορασιά,
Σὰν τῇ δροσιᾷ τοῦ Μάη,
Μὲ ἀνάλαφρη, χυτὴ, κορμοστασιά,
Καὶ πῶς τὴν εἶδε μίαν αὐγὴ
Ὁ μαῦρος καβαλλάρης
Ἀσύγκριτη, σὰν ὄραμα, ξεχωριστή,
Θαμπώθηκε, τὴν πόθησε ὁ δόλιος ἐρωτιάρης.
Ἐχύμηξε, τὴν ἄρπαξε, καὶ πάει ;
Παραμύθια !

Ἦταν ἀστέρι τ' οὐρανοῦ
Ποῦ ἀφήνει φωτεινὴ γραμμὴ καὶ σβύεται
Χάρμα ματιῶν, χάρμα τοῦ νοῦ,
Ἐλπιδοφόρο τάξιμο στὸν πόθο ποῦ γεννιέται.

Μὲς τ' ἀνοιξιάτικα τὰ βράδυα
Ξέχνα τὰ γύρω σου σκοτάδια,
Κύττα ψηλά, πάντα ψηλά·
Ἐκεῖ μὲς τ' οὐρανοῦ τὰ πλάτια
Θὰ ἰδεῖς νὰ λάμπουν φωτεινὰ
Τὰ δυὸ γλυκὰ της μάτια.

Κι' ἂν νοιώσεις αὔρας φύσημα,
Μάνα τρελλή, δὲν εἶναι ὁ μπάτης.
Μὲς στὴν ἀέρινη πνοή, σὰν ἀπαλὴ δροσοῦλα
Σὰν χὰδι καὶ σὰν στεναγμός—παρθενικῆς ψυχῆς
[τρεμούλα—

Θᾶνε τὸ φίλημά της.

1938

ΕΙΡΗΝΗ Κ. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ 1821 ΕΝ ΤΗ ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΙ ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΠΡΟ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

Διὰ τοῦ μικροῦ μου τούτου ἄρθρου προτίθεται νὰ ἐξιστορήσω γεγονότα λαβόντα χώραν πρὸ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν γνωστά ἐκ τῆς ὅλης ἱστορίας τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ἀλλὰ τῶν ὁποίων λεπτομερείας ἀνεύρον εἰς τὴν παρὰ τοῦ πάππου μου Κοσμά Κοκίδου μεταφρασθεῖσαν ἱστορίαν τοῦ Γάλλου ἱστορικοῦ Κ. Α. Ρεφενέλ «Ἱστορία τῶν Νεωτέρων Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β' μέχρι τοῦ 1825», ἥτις δυσκόλως δύναται νὰ εὑρεθῇ νῦν, καὶ ἥτις εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς διεσώθη ὡς καὶ τὴν βιβλιοθήκην μου. Εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Κ. Α. Ρεφενέλ πλεῖσται σημειώσεις ἔχουσι γραφῇ παρὰ τοῦ Κοσμά Ι. Κοκίδου προσερχόμεναι ὡς αὐτόπτεον μάρτυρος, χρησιμεύσαντος ὡς γραμματέως τοῦ Ναυάρχου Νικολάου Μπότση ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 κατὰ τὰς ναυμαχίας ἐν τε τῷ κόλπῳ τῶν Πατρῶν καὶ εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Πύλου (Ναυαρίνου) καὶ τὴν ἐν τῷ Μεσσηνιακῷ κόλπῳ ἐπακολουθήσανσαν ναυμαχίαν μετὰ τὴν ἐκπολιόρκησιν τῆς Πύλου καὶ τῆς ἐκεῖ ἐπακολουθησάσης σφαγῆς τῆς Τουρκικῆς φρουρᾶς, δυστυχῶς, μετὰ τὴν παρασπονδίαν τῶν πολιορκούντων ὀπλαρχηγῶν Ἑλλήνων, περὶ ἧς ἔγραψα ἐν τῇ Ἐφημερίδι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀστικοῦ Συνδέσμου δικαιολογῶν κατὰ τὸ δυνατόν τὴν τε παρασπονδίαν τούτην καὶ τὴν ἐκεῖ δρᾶσιν τοῦ πάππου μου μὴ δυνηθέντος νὰ ἐπιβληθῇ, ὡς γραμματέως μολὶς εἰκοσαστοῦς τὴν ἡλικίαν, καὶ νὰ ἀκουσθῇ ἡ συμβουλὴ του, ὡς γράφει ἐν τῇ αὐτῇ ὡς ἄνω ἱστορίᾳ τοῦ Ρεφενέλ ἐν ὑποσημείωσει. Τὰ πάθη ἐκχυρίζουν τῆς λογικῆς καὶ τοῦ ἀνωτέρου συμφέροντος κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

Ὁ Κοσμᾶς Ἰωάννου Κοκίδης κατήγετο ἐκ Γάνου τῆς Θράκης, παλαιοτάτης κομποπόλεως ἀναφερομένης παρὰ τοῦ Ξενοφώντος (VII 5. 8) καὶ ἥτις μετὰ τῶν κομποπόλεων Χώρας, Μυριοφύτου κ.λ.π. ἀπετέλουν θάλλον Ἑλληνικὸν κέντρον πρὸ τῆς Μικροασιατικῆς καταστροφῆς τοῦ 1922, καὶ οὗτινος νῦν ὑπόλοιπα εὗρισκονται ἐγκατεστημένα εἰς τὴν Ἀλεξανδρουπόλιν τῆς Δυτικῆς Ἑλληνικῆς Θράκης καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ προσφυγικοῦ κόσμου τοῦ εὐρόντος καταφύγιον εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Ὁ Κοσμᾶς Κοκίδης περατώσας νεώτατος τὰς σπουδὰς του ὑπὸ τὸν Ν. Βάμβαν ἐν Χίῳ προσῆλθεν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἐν Ἑλλάδι καὶ κατετάγη εἰς τὸν στόλον χρησιμεύσας, ὡς ἐλέχθη ἤδη, ὡς γραμματεὺς τοῦ ἐκ Σπετσῶν ναυάρχου Ν. Μπότση ἢ Πότση. Ὁ Κοσμᾶς Κοκίδης συμμετέσχε εἰς τὰς πρώτας ναυμαχίας ἐν τῇ Δυτικῇ Ἑλλάδι καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο αἱ σημειώσεις, ἃς ἀφῆκε, εἶναι μεγίστου ἐνδιαφέροντος ὡς προσερχόμεναι παρὰ ἐπιστήμονος φιλολόγου καὶ ἐμπνεομένου παρὰ ὕψεων καὶ εὐρέων ἀνθρωπιστικῶν ἰδεῶν.

Ἐν τῇ σελίδι 253 τῆς μεταφρασθείσης ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ἱστορίας τοῦ Κ. Α. Ρεφενέλ γράφει ὁ Κοσμάς Κοκίδης τὰ κάτωθι ἀντικρουόντα τὰ παρὰ τοῦ συγγραφέως γραφέντα «Εἰς μάτην ἠγωνίσθησαν νὰ πείσωσι τοὺς Γαλαξειδιώτας νὰ ἐνωθῶσι μὲ τὴν γενικὴν συμμαχίαν».

Σημείωσις Κ. Κοκίδου:

«Πλανᾶται ὁ συγγραφεὺς, διότι τὸ μὲν Γαλαξειδίον ἐπανεστάτησε προθύμως πολλῶν πρότερον τοῦ Μεσολογγίου, δηλ. τὸ μὲν Γαλαξειδίον ἐπανάστη Ἀπριλίου ἱσταμένου, τὸ δὲ Μεσολόγγιον μόλις Μαΐου φθίνοντος τοῦ 1821».

«Τὸ Μεσολόγγιον καὶ ἡ Αἰτωλία καὶ ἡ Ἀκαρνανία δὲν ἐπαναστάτησαν, εἰμὴ ἀφοῦ εἰς τὰ παράλια αὐτῶν ἀφίκετο μοῖρα Ἑλληνικοῦ στόλου ἐκ δέκα πλοίων ἐν οἷς καὶ ἡ ναὺς τοῦ μακαρίτου Νικολάου Πόταση, ἐφ' ἧς καὶ ἐγὼ συνέπλευσα κατ' ἐκείνην τὴν ἐκστρατείαν, ἐνωθέντων δὲ μεθ' ἡμῶν τῶν ἐκ τῶν Πατρῶν παραπλεόντων τριῶν Γαλαξειδιωτῶν πλοίων καὶ ἐνὸς Κεφαλληνίου, τοῦ Φωκά, αἵτινα κατεδιώκοντο ὑπὸ τῶν ἐν Πάτραις ὑπαρχόντων Τουρκικῶν, ἐσώθησαν διὰ τῆς ἡμετέρας αἰφνιδίου παρουσίας, τραπέντων ἀμέσως τῶν Τουρκικῶν εἰς φυγὴν, αἵτινα καταδιώκοντες συνεισέληθον εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ἐν μέσῳ τοῦ ἀδιακόπου πυρὸς τοῦ Ρίου καὶ Ἀντιρρίου».

«Τὰ Τουρκικὰ προλαβόντα ἐτέθησαν ὑπὸ τὴς κανονιστοῦχας τοῦ φρουρίου Ναυπιάκου καὶ οὕτω διέφυγον τὴν σύλληψιν, τὴν ἐπιούσαν 22 Μαΐου ἐγράψαμεν πρὸς τοὺς ὀπλαρχηγοὺς τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Γ. Βαρνακιώτην καὶ λοιποὺς, προτρεπόντες αὐτοὺς νὰ δράξωσι τὰ ὅπλα ὑπὲρ πατρίδος, ὅπερ καὶ ἐπραξάν, τὴν δὲ πρὸς τοῦτο ἐπιστολὴν ἔγραψα ἐγὼ ὑπογραφείσαν παρὰ τοῦ πλοιάρχου καὶ δι' ἐλίτηδες ἀνθρώπου σταλείσαν».

Ἐπίσης ἐν τῇ αὐτῇ ἱστορίᾳ τοῦ Κ. Α. Ρεφενέλ γράφει ὁ πάππος μου ἄλλαχού ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδροῦτσος, ὃν ἐγνώρισε προσωπικῶς εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου, τὸν τέλειον τοῦτον τύπον τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, τὸν γενναῖον ὥς ὀλίγοι, τὸν πονηρὸν ὥς ὁ δμώνυμος Ὀμηρικὸς ἦρως, τὸν ὥραιον, εὐφυῆ, στρατηγικώτατον, ὠκύποδα ὥς οὐδεὶς ἄλλος, τὸν ὑπηρετήσαντα εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ Ἀλῆ Πατῆς τῶν Ἰωαννίνων καὶ παμφ' ἄριστον τοῦ Σατράπου τῆς Ἡεῖρου μετὰ τοῦ Καραϊσκάκη, ὅτι εὐρίσκετο τότε εἰς Ἐπτανήσον ἀναμένων τὸ σύνθημα τῆς ἐθνεγέρσεως, προετοιμάζων πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας πρὸς ἴδρυσιν Ἀλβανοελληνικοῦ κράτους, σχεδίου ἀποτυχόντος λόγῳ τῆς πίστεως τοῦ Ὁμέζ Βρυῶνῃ πρὸς τὸν κυρίαρχον αὐτοῦ Σουλτάνον, τότε προεδρεύει κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1821 ἐν Λευκάδι συμβουλίου μετὰ τῶν Γ. Καραϊσκάκη, Γ. Βαρνακιώτη, Ζόγγα, Δ. Μακρῇ καὶ Κυριακούλῃ Μαυρομιχάλῃ, ἔνθα σχεδιάζεται ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, τότε κρύφα ἀποκρυβεῖς ἐντὸς πλοίου εἰς τὸν λεγόμενα Πατρῶν συνεννοεῖται μετὰ τοῦ προξένου τῆς Ρωσσίας Βλασσοπούλου κ.τ.λ.

Περὶ τοῦ Ὀδυσσέως Ἀνδρούτσου προσεχῶς θὰ ἀναδημοσιεύσω σχε-
τικὸν ἄρθρον, διότι ὁ ἥρωας οὗτος τοῦ 1821 δέον νὰ ἀποτελέσῃ εἰκόνα ἰδίαν,
δι' ἧς νὰ μάλ' ὦσιν οἱ νέοι τῆς πατρίδος ἡμῶν ποῦ ὀδηγεῖ τὸ προσωπικόν
μῖσος, ὅπερ ἐπέδρασεν εἰς τὰς τύχας τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, τῆς Μεσαιωνι-
κῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος καὶ πῶς ἐξηγεῖ-
ται ὅτι ἡ πατρίς ἡμῶν νὰ ἀποτελῇ μικρὸν κρατίδιον, ἀφοῦ ἔφθασεν εἰς
διαφόρους ἱστορικὰς περιόδους ἐπὶ τρισχιλιετῇ ἱστορίᾳ εἰς τὸν κολοφῶνα
τῆς δυνάμεως, δόξης καὶ πολιτισμοῦ.

Ἀντιστράτηγος Ν. ΚΟΚΙΑΔΗΣ

ΕΡΜΗΣ ΚΑΙ ΑΓΑΛΜΑΤΟΠΟΙΟΣ

ΑΙΣΩΠΕΙΟΣ ΜΥΘΟΣ

Ἰδέα μπῆκε στὸν Ἑρμῇ
νὰ ἐξακριβώσῃ ποιά τιμὴ
ἀπ' τοὺς θνητοὺς κι' αὐτὸς λαβαίνει·
κι' ἀνθρώπου παίρνοντας μορφή,
γεμᾶτος οἴῃσι κρυφῇ,
σ' ἀγαλματοποιὸ πηγαίνει.

Τοῦ Δία ἰὸ ἄγαλμα κυττᾷ·
«—Πόσο τιμᾶται ;» τὸν ρωτᾷ.
«—Μία δραχμὴ μονάχ' ἀξίζει».·
Γελώντας τότε ὁ Ἑρμῆς
ῥωτᾷ : «—Τῆς Ἥρας ποιᾶς τιμῆς ;»
«—Πολὺ λιγώτερο στοιχίζει».

Στὸ βάθος κάπως προχωρεῖ
καὶ τὸ δικό του ὡς θεωρεῖ
—αὐτός, ὁ ἀγγελιαφόρος
τόσων Ὀλύμπιων Θεῶν...
καὶ γιὰ τὸ κέρδος προνοῶν!—
ῥωτᾷε τάχ' ἀδιαφόρως :

«—Γιὰ πές μου τώρα τοῦ Ἑρμῇ
τὸ ἄγαλμα σὲ ποιά τιμὴ
σκοπεύεις, φίλε, νὰ τὸ φθάσῃς ;»
Κι' αὐτὸς τοῦ λέει : «Δωρεάν
θὰ σοῦ τὸ δώσω, ἀλλ' ἐάν
καὶ τ' ἄλλα δύο θ' ἀγοράσῃς».

Πάτρα

ΤΟΥΛΑ ΠΑΠΑΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Μ. Κ.

Εύγενική ή καρδιά σου διαρκῶς βρύση
τὴν ἀγαθότητά σου μᾶς κερνᾷ.

Δὲν λησμονῶ, κοντά σου πῶς συχνά
τὸ μυστικό μου πόνο εἶχα κοιμῖσει.

Ἄγνές πόσες στιγμές εἶχαμε ζήσει,
πέρα ἀπὸ τῆς ζωῆς τὰ ταπεινά·
τῆς ἐξοχῆς στὰ ξανθὰ δειλινά,
μάνα καλή, μᾶς ἐκαλοῦσε ἡ Φύση.

Ὡς μιὰ ἀδερφή γλυκειὰ μ' αἰσθάνθης τόσο.

Ὅμως ἐγὼ τί τάχα ἄξιο νὰ δώσω
τῆς ἀρετῆς σου ἀντίδωρο πιστό ;

Δὲν ἔχω παρὰ—ἂν αὔριο χωριστοῦμε—
τὸ δῶρο τῆς φιλίας σου νὰ θυμοῦμαι
καὶ σιωπηρά μου νὰ σ' εὐχαριστῶ !

ΚΛΕΑΡΧΟΣ ΣΤ. ΜΙΜΙΚΟΣ

ΔΙΨΑ

Ἀποσταμένος καὶ διψῶ τὸ κάμμα
τὰ σωθικά μου πυρπολεῖ νὰ γείρω
στοῦ σπιτιοῦ μου τὴ σκιά, τὸ μῦρο
τοῦ περβολιοῦ μου νὰ ὀσφρανθῶ κι' ὦ ! θᾶμμα,
τὰ μάτια μου, μεσ' στὸνειρο, νὰ κλείσουν.

Ἀποσταμένος καὶ ρουφῶ τὰ δάκρυα
ἀπ' τῶν ματιῶν μου τίς πηγές, νὰ σβήσω
τὴ δίψα... Κι' ὦ ! νὰ φτάσω, ν' ἀντικρύσω
τίς γνωριμιές μου τῆς παλῆς, τὴν ἄκρη
ποῦ ὠνειρευόμουν, ὦρες, μοναχός μου.

Τὰ πόδια μου λυγοῦν...Θᾶναι ὁ χαμός μου,
ἂν γείρω χάμω. Καὶ ποθῶ νὰ φτάσω
στὸ τέρμα, καὶ νὰ σκύψω, νὰ χορτάσω
ἀπ' τὴν πηγὴ ποῦ κλείει ὁ αὐλόγυρός μου !

Ἀκράτα

Σ. Δ. ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΥΦΤΙΣΣΕΣ

Γύφτισσες ήρθανε στην πόλη—ποιό νά τις ἔφερεν ἀγέρι :

“Ἄνθη, σκορπίσαν μέσ’ στοὺς δρόμους τὰ λαγγεμένα τους φουστάνια,
πτυχῆς αὐλάκια τῆς ἀγάπης καὶ κλάρες κόκκινες λυγμῶν,
ἄρραβωνάδια οἱ μεσοῦλες (χρυσῆς οἱ βέρες τῶν καύμῶν)
καὶ τῶν στηθειῶν τὰ μονοπάτια—κερί καὶ γάλα—τί ζιζάνια !

Φλουριῶν κλαδί τὸ μέτωπό τους κι’ ἀσημικά τὰ δάχτυλά τους
(ἄχοι κρουστοί, ἐρωτικοὶ τῶν βραχιολιῶν οἱ τιναγμοί)
καὶ μαῦρες νύχτες οἱ πλεξοῦδες, καθὼς τυλιῶντ’ οἱ σπαραγαὶ
φιδίσιοι στίς κορδέλλες τους καὶ στ’ ἀσπρομάντηλά τους.

“Ἥλιος καυτὸς στὰ μάγουλα κι’ ἀπὸ κρασί ρουμπίνι
τῶν δυὸ χειλιῶν τους οἱ γραμμῆς—τί ρόδινη φωτιά !—
βράδῳ βαθὺ κι’ ἀτέλειωτο, συρτὸ μέσ’ στὴ ματιὰ
κάτ’ ἀπ’ τίς κλάρες τῶν φρυδιῶν, ποὺ στάζει τους ἡ κρήνη...

—«Μύλους, καφφέδες...» Κι’ ἄσπρισεν ἡ γῆ ἀπ’ τὰ γοβάκια
καὶ μέθυσεν ὁ ἄνεμος ἀπὸ τίς γύφτικες φωνές.
—ὦ Ζαραλντίνα, Λισσαβιά, Μαρίκα : «Μύλους θές ;
Καφφέδες καὶ τὸ μοῖρά σου μὲ λίγα παραδάκια».

Τὸ ματοτσίνουρο λυγμὸς καὶ πόθος τοῦ γονάτου
τὸ λύγισμα, καὶ τῆς ἑλῆας ἡ σπῖθα σὰ φιλι
γύφτικο, μαῦρο, κι’ ὁ ἄχθος τοῦ φουστανιοῦ καλεῖ
γιὰ μιὰ νυχτιὰ πασίχαρη καὶ νύχτα τοῦ θανάτου...

Λάγνες, μὰ ξένες, ἔρημες οἱ γύφτισες περνᾶνε,
ἀπάτητες, ἀστόχαστες—φροῦ - φροῦ, μὲ τί χαρά!—
ὥσπου καὶ πάλι ξεκινοῦν κάποιαν αὐγὴν ἀργά
σὰ νὰ μὴν ἦρθανε ποτὲς καὶ σάμπως νὰ μὴν πᾶνε...

Φύγαν οἱ γύφτισσες—ποῦ πᾶν; Κανένας δὲν τὸ ξέρει...

ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

"Όπως και πέρυσι, έτσι και φέτος τ' «'Αχαϊκά» φύλαξαν να δημοσιεύσουν στο τελευταίο τους τεύχος και στο τέλος της ύλης ένα χαρακτηριστικό της προσπάθειάς τους κομμάτι. Φέτος τη θέση αυτή λαβαίνει ένα σύντομο, αλλά περιεκτικώτατο άρθρο μιάς έκλεκτης έργατριάς του πνεύματος και της τέχνης, που βρίσκεται μόνημα τελευταία στη πόλη μας, της κυρίας Όλυμπιας Άλ. Δρακοπούλου.

Κάθε πραγματικό και καθολικό έργο τέχνης βασίζεται σε τρεις θεμελιώδεις παράγοντες: στο συνάισθημα, στην καλαισθησία και στη φαντασία. Και για να δημιουργηθῇ ένα τέτοιο έργο τέχνης: χρειάζεται ή ισοδύναμη κίνηση και συμμετοχή των τριών αυτών παραγόντων.

Τὸ συνάισθημα είναι ή συνολική, βαθειά και ισχυρή αίσθηση, που συλλαμβάνει την έσωτερικότητα, την ψυχή, τὸ βαθύτατο περιεχόμενο ενός δεδομένου γεγονότος. Καλαισθησία είναι ή αισθησιολογική εκείνη λειτουργία που τίποτε δὲν μπορεί νὰ παραδεχθῇ ἔξω ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς ἀναλογίας και τῆς ἁρμονίας, δηλαδή τοῦ ὡραίου. Φαντασία είναι εκείνη ή ιδιότητα τῆς ἀνθρωπίνης ἀντιλήψεως, που με τῇ βοήθειᾳ της τὰ δεδομένα και τὰ γεγονότα τίθενται ἔκτος χώρου και χρόνου και ἀπολυτρούμενα ἀπὸ τὰ παροδικὰ γνωρίσματά τους ἐπιστρέφουν στη συνείδηση τοῦ ἀνθρώπου με καθολικώτερη και πιὸ ὁμοιογενῇ ἄποψη

Ἐπίσης κύρια στοιχεῖα ἐνὸς ἀληθινοῦ ἔργου τέχνης είναι τὸ ἦθος και ή ψυχική ἰσοστάθμιση, και πρὸ παντὸς ή ἐλικρίνεια τοῦ δημιουργοῦ.

Σκοπὸς τῆς τέχνης είναι νὰ παρουσιάξῃ τὸ ἐσωτερικὸ και ἑξωτερικὸ κόσμο, τίς ἀσύνθετες μορφές τῆς Φύσεως και τῆς Ζωῆς, με τὰ σχήματα και τίς ἀπαιτήσεις τοῦ ὡραίου, νὰ ικανοποιῇ τὴν συναισθηματική και τὴν αἰσθητική ἀνάγκη τοῦ Ἀνθρώπου, νὰ συμπληρώνη τὸ κενὸ που τοῦ δημιουργεῖ ή ἰδυνμία του ν' ἀντιμετωπίσῃ συνολικά και ἁρμονικά τὴν δημιουργία και τὴν κίνηση τῆς Φύσεως και τῆς Ζωῆς

Ἡ τέχνη είναι τὸ συμπλήρωμα τῆς Ἐπιστήμης. Ἡ τέχνη ἔχει ἀνασυνθετική και μορφολογική σκοπιμότητα. Ἡ τέχνη ἑξαίφρωνει, ἀνικουφίζει τὴν ψυχή και λυτρώνει τὸν ἄνθρωπο. Συνδέει τὴ Σάρκα με τὸ Νοῦ, τὴν Ἰδέα με τὰ Πράγματα, τὴν Ἐλευθερία με τὴν Ἀνάγκη. Ἡ τέχνη είναι ή λύτρωση και ή ἀποκατάσταση.

Εἶναι ή υπέρτατη πραγματοποίηση τοῦ Πνεύματος.

ΟΛΥΜΠΙΑ Α. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ

ΣΤΟΡΓΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗ ΤΕΧΝΗ

Ἡ ἀνάληψη ἀπὸ τὸν κ. Πρωθυπουργὸ τοῦ ὑπουργείου Παιδείας εἶναι ἀναμφισβήτητα ἓνας μεγάλος σταθμὸς γιὰ τὴν προαγωγὴ καὶ ἀνάπτυξη τῆς Τέχνης καὶ τῶν Γραμμάτων στὸ τόπο μας. Τὰ πρῶτα μέτρα ποὺ ἔλαβε τὶς πρῶτες κιόλας ἡμέρες ἀπὸ τὴν ἀνοδὸ τοῦ στὸ Ὑπουργεῖο αὐτό, μαρτυρᾶνε ἀναμφισβήτητα ὅτι μπαίνουμε σὲ νέα περίοδο ἐξελίξεως τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, ὅπου τὸ Κράτος ὄχι μονάχα δὲ στέκεται ξένο καὶ ἀδιάφορο, ἀλλὰ μὲ τὴν εὐεργετικὴ του στοργὴ καὶ ἐνεργητικὴν πρωτοβουλία του πρωτοστατεῖ καὶ δίνει τὶς κατευθύνσεις ποὺ ἀσφαλῶς θὰ μᾶς δώσουν γρήγορα τὴν πραγματοποίησιν τοῦ εὐγενικοῦ ἰδανικοῦ ποὺ ἐμπνέει τὴν Ἐθνικὴ Κυβέρνησιν γιὰ τὴ δημιουργίαν τοῦ τρίτου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Πρῶτα—πρῶτα ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἐκήρυξε τὴν ἐπιστροφὴν τῆς μητρικῆς μας γλώσσας, ἔβγαλεν αὐστηρὴν ἐγκύκλιον στουὺς ἐπιθεωρητῆς γιὰ τὴ διδασκαλίαν τῆς δημοτικῆς γλώσσας στὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ εὐθὺς ἀμέσως κατάρτισεν ἐπιτροπὴν μὲ πρόεδρον τὸ σοφὸ καθηγητὴ κ. Μ. Τριανταφυλλίδην γιὰ τὴ κατάρτισιν τῆς γραμματικῆς τῆς δημοτικῆς γλώσσας. Ἐπειτα ἔλαβε τὰ πῶς στοργικὰ καὶ ἐπιτυχῆ μέτρα γιὰ τὸ πραγματικὸ θέατρο, ποὺ τόσο ἐστερεῖτο ἢ ἐπαρχία ἓνας ἄνθρωπος ποὺ νοιῶναι τὴ Τέχνην καὶ τὴν ἀξίαν της καὶ ποὺ τοὺς διανοούμενους τοὺς θεωρεῖ δύνανται σημαντικὴν γιὰ τὴ ζωὴν τοῦ ἔθνους. Εὐτύχημα λοιπὸν καὶ τρισευτύχημα ποὺ τὸ ὑπουργεῖο Παιδείας πῆρε στὰ σιτῖβάρὰ του χέρια ὁ Ἑθνικὸς Κυβερνήτης. Τὸν εὐγνώμονοιμε σὰν Ἕλληνας καὶ σὰν ἄνθρωποι τῆς σκέψεως εἰδικὰ.

ΔΥΟ ΧΡΟΝΙΑ

Δυὸ χρόνια, δυὸ ὀλάκερα χρόνια συμπληρώνουμε μὲ τὸ τεῦχος αὐτὸ ἀπὸ τὴν πρώτην ἐκδόσιν μας. Οὕτε γιὰ τοὺς ἀγῶνές μας, οὕτε γιὰ τὶς θυσίας μας δὲ θέλουμε νὰ σκεφτοῦμε αὐτὴ τὴ στιγμή, οὕτε γιὰ τὴν ἀδιαφορίαν, τὴ ἐγκατάλειψιν, τὴν πικρίαν ποὺ μᾶς χόρτασαν πολλοί. Ἐμεῖς ἐκάμαμε δυὸ ὀλόσωμους τόμους, ποὺ τὸ περιεχόμενόν τους τὸ βλέπει ὁ καθένας στίς δύο τελευταῖες σελίδες τοῦ τεύχους αὐτοῦ. Τί εἶναι αὐτὸ τὸ ἔργο, φυσικὰ δὲ θὰ τὸ κρίνουμε ἐμεῖς, ἀλλ' οὕτε μονάχα ἡ Πάτρα καὶ ἡ Ἀχαΐα. Θὰ τὸ κρίνῃ τὸ πανελλήνιον, ποὺ μπροστὰ του ξετυλίξαμε ἀπὸ τὶς ὑπερτριἀκόσιες σελίδες μας ὅτι ἀξιόλογον ἔχει νὰ παρουνισίῃ ἢ διανούσῃ τοῦ τόπου μας. Τὸ ἴδιον αὐτὸ Πανελλήνιον καὶ ἡ ἱστορία τοῦ μέλλοντος τῆς πόλεώς μας ἴσως θελήσῃ νὰ ἀσχοληθῇ μιὰ μέρα καὶ γιὰ τὸ κατὰ πόσον κατορθώσαμε τὸ σκοπὸν, γιὰ τὸν ὅποιον ἔγινεν ἡ ἐκδόσιν μας. Μὰ ἡ δικὴ μας προσπάθεια, παρ' ὅλο ὅτι σημείωσε δυὸ χρόνια, δὲν τελείωσεν· ἐξακολουθεῖ ἀκόμα, δὲν μπορούμε μάλιστα νὰ ποῦμε πῶς ἀνδρώθηκε ἀκόμα καὶ στεροποιήθηκε. Ἔχουμε συνείδησιν τοῦ μεγάλου ἔργου ποὺ ἀπομένει ἀκόμα νὰ σπεύσῃ. Ὅμως στὸ σταθμὸ τῆς διείας ποὺ φθάσαμε, μπορούμε τώρα νὰ ποῦμε κατὰ πῶς ἐμμενον καὶ πῶς θετικὰ ἢ τὶς προηγούμενες φορές : σήμερον ἀντικρύζουμε τὸ μέλλον μὲ περισσότερην πίστιν καὶ αἰσιοδοξίαν.

Ὅταν συμπληρώσαμε τὸν πρῶτον χρόνον τῆς ἐκδόσεώς μας, ἐκτός ἀπὸ τὰ

άρθρα που είχαν την καλωσύνη να γράψουν οι τοπικές εφημερίδες και τα αδελφά περιοδικά της χώρας μας, πολλοί ήταν που μάς απηύθυναν γράμματα—μερικοί έγραψαν απ' ευθείας σέ εφημερίδες—γεμάτα συμπάθεια, φιλία και αγάπη στο έργο μας, και την έκδοσή μας, που ένας από τους φίλους αυτούς εϋρε πώς έγινε πιά «ανάγκη» επιβλημένη στο τόπο μας. 'Απ' όλα τα σημεία μάς ζητήθηκε να συνεχίσουμε την προσπάθειά μας. Πρώτα ο Θεός και η αγάπη των καλών μας φίλων, θα συνεχίσουμε καρτερικά τόν άγώνα. Καρτερικά, αυτή τη λέξη μονάχα άς μάς επιτρέψουν οι άγνωστές μας να χρησιμοποιήσουμε για χαρακτηρισμό του έργου μας.

Π. ΓΑΒΡΕΣΕΑ, Παιδική ηλικία, 'Αθήνα 1938. Οίκος Δημητράκου Δραχμαί 35

'Εβγῆκε το νέο αυτό βιβλίο του κ. Γαβρεσέα εκπαιδευτικού, πτυχιούχου του Πανεπιστημίου Βρυξελλών, συγγραφέως και του έργου «Σχολείο και Παιδαγωγική. Μέθοδος Decroly», προλογιζόμενο από τόν κ. Γ. Βοση, καθηγητή της Παιδαγωγικής στις Βρυξέλλες. Τό βιβλίο αυτό άφιερώνεται από τόν συγγραφέα εις όσους ένδιαφέρονται διά τό μέλλον της φυλής μας». Πραγματικά άξιζει να διαβασθῇ από όσους ένδιαφέρονται για τό παιδί και προπάντων τούς εκπαιδευτικούς μας.

ΜΙΑ ΔΗΛΩΣΗ

Τά «'Αρχαϊκά» θεωρούν ύποχρέωση, για να άποφύγουν και τις παρεξηγήσεις, να δηλώσουν πώς έχουν άρχῆ να μη δημοσιεύουν πεζά τραγούδια. 'Ακόμη πώς δέν μπορούν να έβγουν από τό άρχικό πρόγραμμά τους να μη δημοσιεύουν παρά καθαρώς πνευματική ύλη, δηλαδή έπιστημονική, λογοτεχνική και καλλιτεχνική και μάλιστα πάντοτε άνέκδοτη. "Ο,τι έχει δημοσιευθεῖ ως σήμερα στο περιοδικό μας εῖνε άνέκδοτο. 'Επίσης προσθέτουμε ότι έπειδή, από τό λόγο που έκδίδονται κάθε τρίμηνο, άποφεύγουν τις συνέχειες, οι συνεργάτες μας πρέπει να έχουν ύπ' όψη πώς δέν εῖνε δυνατόν να δημοσιεύουν έργα ἥ μελέτες που θα έπαιναν περισσότερο από ένα λογικό χώρο στο περιοδικό άνάλογο με τις σελίδες του.

ΧΡΟΝΙΚΑ

*** Στόν πολύτιμο συνεργάτη μας και φίλο, διευθυντή των «Μουσών» Ζακύνθου, κ. Λεωνίδα Ζώνη, που μέ ακατάβλητη αὐταπάρνηση έκδίδει επί δεκάδες χρόνια τό περιοδικό του και καταγίνεται σέ σπουδαῖες Ιστοριοδικῆς έρευνες, άπονεμήθηκε ό 'Αργυρούς Σταυρός του Φοίνικος. Συμμετέχουμε όλόψυχα στη χαρά του άληθινού αυτού άνθρώπου των Μουσών για τη δίκαιη σ' αυτόν διάκριση.

*** Τό περιοδικό μας, έκτός από μερικές ένδιαφέρουσες έπιστημονικές 'Αρχαϊκές μελέτες που κατέχει στελεμένες σ' αυτό από διαλεχτούς του φίλους και για τη δημοσίευση των όποιων επιφυλάσσεται, έγινεν επίσης κάτοχο πολλών λαογραφικών στοιχείων που του προσέφεραν διάφοροι φίλοι της λαογραφίας και της πόλεως, μεταξύ των όποιων και ό ακούραστος συλλέκτης κ. Κωνστ. Π. Δρούκας. "Όταν όλα αυτά με τόν καιρό δημοσιευθοῦν στο περιοδικό μας, θα δειχτῇ από ποιόν πνευματικό θησαυρό κλείνει ἡ 'Αχαΐα, στη περισυλλογή και μελέτη του όποιο κοντά στ' άλλα άφιερώθηκεν ἡ έκδοσή μας.

*** Στις 26 Ν)βρίου έμίλησε στην αίθουσα της Φιλαρμονικής ἡ κυρία 'Αθηνά Ταρσούλη με θέμα «Τέσσαρες σταθμοί στο Παλαμικό έργο : Πατρίδα, φύση, γυναίκα, παιδί». 'Η ἴδια έμίλησε τό πρωτό της έπομένης στην αίθουσα του Μορφωτικού Συλλόγου Κυριών που την μετεκάλεσεν έδω από την 'Αθήνα, με θέμα τη ζωή της πρώτης 'Ελληνίδας ζωγράφου 'Ελένης 'Αλταμούρα κατά τό άνοιγμα της έκθέσεώς της έργων ζωγραφικής που έσημείωσεν έπιτυχία. Τέλος

μίλησε και τὸ Σάββατο 3 Δ)βρίου στὴ Φιλαρμονικὴ γιὰ τὴ ζωὴ τῆς Μαντῶς Μαυρογένους. Τὸ πέρασμα τῆς κ. Ταρσοῦλη ἀπὸ τὴ πόλιν μας ἔφισε γενικὰ ἄριστη ἐντύπωση, δικαιώνουσα τὴ λαμπρὴ της φήμη. Ἐζητήθηκε καὶ ἡ κ. Ταρσοῦλη ἐπανελάβε τις δύο πρῶτες ὁμιλίες της.

*** Ἡ Πατραϊκὴ Μανδολινάτα ἀναδιοργανώνεται. Νέο ζωτικὸ Προεδρεῖο μὲ Πρόεδρο τὸν κ. Κ. Γκαβῖνο καὶ ἀντιπρόεδρο τὸν κ. Κ. Παπασπυρόπουλο ἐργάζεται νὰ ξαναφέρῃ τις παλιές της δόξες. Ἵσως μετακληθῇ ἀπὸ τὴν Κέρκυρα εἰδικὸς βοηθὸς μουσικοδιδάσκαλος γιὰ τὴν ἐκπαίδευση τῶν μαθητῶν της.

*** Τὴν Κυριακὴ 4 Δ)βρίου δόθηκε στὸ Πάνθεον συναυλία τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου Πατρῶν ποὺ τὸ ἀποτελοῦν ὅλοι οἱ τόσο συμπαθεῖς ἐπαγγελματίες μουσικοὶ. Ἡ συναυλία εἶχεν ἐπιτυχία ἀνώτερη ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐμφάνιση τοῦ Συλλόγου αὐτοῦ.

*** Τὸν περασμένο Νοέμβριο πέθανε στὸ Αἴγιο ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐκεῖ Δημοτικοῦ Νοσομείου ἱατρός Γ. Δρὲ Κόλλιας, ξεχωριστὸς διανοούμενος καὶ ἐπιστήμων.

*** Τις 12 Ὀκτωβρίου συγκροτήθηκε στὴν πόλιν μας παιδαγωγικὸ συνέδριο τῶν λειτουργῶν δημοτικῆς ἐκπαίδευσως Πατρῶν μὲ τὴν προεδρεία τοῦ ἐπιθεωρητοῦ των κ. Δ. Γαρδῖκα.

*** Πήραμε ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια σταλμένη τὴν ὥραϊα νέα ἔκδοση τῆς «Ἑρεῦνης» τοῦ κ. Ἀγγέλου Κασιγόνῃ μὲ τὴ μελέτη του «Αἰσθηματικότης». Τεῦχος κομψό, εὐχάριστο, πολύτιμο σὲ οὐσία καὶ ἐμφάνιση. Ὁ κ. Κασιγόνῃς τιμᾷ τὴ διανοήσῃ μας μέσα στὴ χώρα τοῦ Νείλου.

*** Θὰ ἦταν ἐπίσης παράλειψή μας νὰ λησμονήσουμε τὴ λαμπρὴ ἔκδοση τῶν «Κρητικῶν Σελίδων» τῆς κ. Θάλειας Κσλλιγιάννη στὸ Ἑράκλειο Κρήτης μὲ τὸ ὀγκῶδες τεῦχος τοῦ περασμένου καλοκαιριοῦ γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Κρητικοῦ διηγηματογράφου καὶ πατριώτη Γιάννη Κονδυλάκη. Τὸ τεῦχος εἶναι βασικὰ ἀπαραίτητο γιὰ κάθε μελετητὴ τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων.

*** Στὸ Αἴγιον τὴν Κυριακὴ 27 Ν)βρίου μίλησεν ὁ ἐκεῖ δημοσιογράφος καὶ λόγιος κ. Σωτήριος Μετζελόπουλος μὲ θέμα «ὁ καλὸς λόγος».

*** Τὴν 4η Δεκεμβρίου ἡ καλὴ ἐφημερίδα τῆς γείτονος «Φωνὴ τοῦ Αἰγίου» ἐξεδόθηκε ὑπὸ νέας ὁλως ἐμφάνιση, μὲ φιλόλογικὴ σελίδα, τὴν ὁποίαν κοίθῃ καθιερώσῃ τακτικὰ. Ἡ προσπάθεια τῆς «Φωνῆς» εἶνε πολὺ ἀξιέπαινη. Τὴν διευθύνει ὁ ἐπίλεκτος συνεργάτης μας κ. Κλέαρχος Μιμίκος.

*** Πήραμε τὴν διαλεχτὴ ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ κ. Ἀργῆ Κόρακα ἔργο «Τὰ χελιδόνια φεύγουν» πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ στίχος ἐμπνευσμένος.

*** Ὁ συμπολίτης μας στὴν Ἀθῆνα ἱατρός κ. Λουκάς Δ. Λουκόπουλος ἐξέδωσε σὲ βιβλίον μιὰν αὐστηρὰ πρωτότυπη καὶ ἐξαιρετικὴ σὲ βιβλιογραφία νωπότητη καὶ πλήρη σὲ πλούσιες δικές του παρατηρήσεις ἐπιστημονικὴ μελέτη «Ἡ ἀντίδρασις τῆς ξανθοπρωτεΐνης ἐν τῷ αἵματι καὶ ἡ κλινικὴ της σημάσια».

Σωστά τὸ λές : «Μ' ὅλα φτερώνεσαι». Δέχεσαι μέσα σου κάθε θάμβος, τὴ ζωὴ, τὴ μοῖρα, τὴ γύρω πλάση καὶ τὰ ὑψώνεις, ψηλά τὰ φέρνεις, εἰκόνες τὰ πλάθεις, ὄνειρα φαντασίας τὰ δείχνεις μὲ τὴ τέχνη σου. Ἡ ποίηση ἀκολουθεῖ τις μέρες καὶ τις ὥρες σου καὶ φαίνονται ἀντίστροφοί της στὰ τραγούδια σου. Μᾶς τραβᾷ τὴ συγκίνησιν καὶ μ' ἐκείνα τὰ μικρὰ καὶ τὰ ἐλάχιστα, δίστιχα καὶ μονόστιχα ποὺ ταράζονται ἀπὸ πνοὴ καὶ σκέψη λυρική.

(Μιχ. Γ. Πετρίδη, Ψυχῆς ἀντίστροφοι, ποιήματα 1938)

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

"ΑΧΑΪΚΑ,"

ΔΙΕΤΙΑ 1937 ΚΑΙ 1938

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

Τὰ κεφαλαῖα δεικνύουν τὸ ἔτος, οἱ ἀριθμοὶ τὰς σελίδας

- ΑΔΑΜ ΤΑΣΙΑ, Β'. 11
ΑΘΑΝΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Α'. 3, Α'. 47, Β'. 19
ΑΛΟΗ ΜΥΡΑ, Β'. 45, Β'. 70—72
ΑΝΑΠΛΙΩΤΗΣ Α., Α'. 188, Β'. 53—54, Β'. 82
ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ Α. ΚΩΝΣΤ., Α'. 102
ΑΧΑΪΚΟΣ, Β'. 104
ΑΧΑΙΟΣ Π, Α'. 81, Β'. 27, Β'. 37—40
ΒΑΛΕΤΑΣ Γ., Α'. 151—177
ΒΙΔΟΥΡΗΣ ΤΑΣΟΣ, Α'. 27—29
ΓΕΡΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ, Β'. 102—103
ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Κ., Α'. 1—2
ΓΕΩΡΓΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Σ. Δ., Β'. 121
ΓΚΑΒΙΝΟΣ ΑΓΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Β'. 58—60, Β'. 109
ΓΚΟΥΡΑΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, Α'. 83—90, Α'. 92—93
Δ. Π., Α'. 95
ΔΑΝΗΛΟΣ ΚΡΑΤΗΣ, Α'. 9, Α'. 26, Α'. 53, Α'. 65—72, Α'. 115,
Α'. 129, Α'. 180—183, Β'. 106
ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ Κ. ΕΙΡΗΝΗ, Β'. 117
ΔΟΞΑΣ ΤΑΚΗΣ, Α'. 64, Α'. 177, Β'. 122
ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΛ. ΟΛΥΜΠΙΑ, Β'. 123
ΔΡΙΒΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, Α'. 54—55
ΕΛΛΗ, Α'. 41
ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ Δ., Α'. 30—41
ΖΩΓΡΑΦΟΣ Μ., Α'. 10—16, Α'. 116—126, Α'. 141—142, Β'. 13—18
Β'. 60, Β'. 61
ΖΩΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ, Α'. 60—63, Α'. 149—150, Β'. 41—45, Β'. 91—92
Β'. 112.
ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ Ν. ΣΤΕΦΑΝΟΣ, Α'. 50—53, Β'. 2—8
Κ***, Β'. 24—27, Β'. 58, Β'. 83—89, Β'. 108—109
ΚΑΚΟΥΡΗΣ ΧΑΡΙΛΟΣ, Α'. 25—26, Α'. 78—81, Β'. 28—29, Β'. 97—98
ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ, Α'. 145
ΚΟΚΙΔΗΣ Ν., Β'. 118—120
ΚΟΥΛΛΟΣ Π. ΧΡΗΣΤΟΣ, Β'. 113—115

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ—ΞΕΝΑΚΗΣ ΑΘ. Κ., Β'. 69, Β'. 110
 ΛΑΜΠΙΡΗ ΕΛΕΝΗ, Β'. 103—104
 ΛΕΥΚΟΠΑΡΙΔΗΣ ΞΕΝΟΣ, Α'. 129—138
 ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΕΠΤΑΝΗΣΙΑ Β'. 74—82
 ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΣ Ι. ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ, Α'. 108, Β'. 99—101.
 ΜΙΜΙΚΟΣ ΣΤ. ΚΛΕΑΡΧΟΣ, Α'. 72, Α'. 112, Α'. 147—148, Β'. 46-53,
 Β'. 73, Β'. 121
 ΜΙΧΕΛΗΣ Α. ΤΑΚΗΣ, Β'. 35—36
 ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ, Α'. 178—179, Β' 33
 Ν. Α. Λ., Β'. 63
 ΝΕΖΕΡΙΤΗΣ ΜΗΤΣΟΣ, Α'. 184—187
 ΞΑΝΘΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, Β'. 29, Β'. 55, Β'. 104—105
 ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΩΣΤΗΣ, Β'. 65
 ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΙΕΡΕΥΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, Α'. 113—115, Β'. 20—23
 ΠΑΠΑΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ ΤΟΥΛΑ, Β'. 12, Β'. 120
 ΠΑΡΑΣΧΟΣ ΚΛΕΩΝ, Α'. 49
 ΠΑΤΡΙΝΟΣ ΠΑΝΟΣ, Α'. 24, Α'. 179
 ΠΕΠΟΝΗΣ ΑΝΤΡΕΑΣ, Β'. 69
 ΠΕΤΡΙΔΗΣ Γ. ΜΙΧΑΗΛ, Α'. 56—59, Α'. 109—112, Α'. 146, Β'. 1,
 Β'. 34, Β'. 68, Β'. 111
 ΠΙΛΑΛΗΣ Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ, Α'. 143
 ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗΣ Γ. ΜΑΝΩΛΗΣ, Β'. 9—11
 ΣΑΡΑΝΤΗΣ ΤΡ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Β'. 62—63
 ΣΙΓΟΥΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ, Β'. 116—117
 ΣΙΔΕΡΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, Β'. 56—57
 Τ. Τ., Α'. 127—128
 ΤΑΓΚΑΛΑΚΗΣ Π. ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ, Α'. 4—9
 ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ Ν. ΚΩΝΣΤ., Α'. 19—24, Α'. 93—94, Α'. 97—102,
 Β'. 66—67
 ΤΡΙΑΝΤΗΣ Γ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ, Β'. 106—108
 ΤΣΑΜΑΔΟΥ ΝΙΝΟΝ, Α'. 73—77
 ΦΑΡΜΑΚΙΔΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΗΣ, Β'. 103
 ΦΛΙΑΣΙΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, Α'. 187
 Χ. Λ., Β'. 105
 ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΑΣ, Β'. 8
 ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, Α'. 82, Β'. 90, Β'. 104

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΟΙΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΑΧΑΪΑ-‘CLAUSS,

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1861

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 30.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: 'Οδός 'Αγίου 'Ανδρέου — ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ἐν Ρηγανοκάμπῳ (Κλάους)

Τηλέφωνα: ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ 24-75 — ΓΡΑΦΕΙΩΝ 27-06

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις: «ΒΙΝΑΧΑ-Τ'Α»

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ — ΔΕΜΕΣΤΙΧΑ — ΚΟΝΙΑΚ — ΣΑΜΠΑΝΙΑ
ΒΕΡΜΟΥΤ — ΜΟΣΧΑΤΟ — ΜΑΛΒΑΣΙΑ — ΜΑΔΕΡΑ — ΜΑΡΣΑΛΑ
ΜΑΛΑΓΑ — ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Κ.Λ.Π.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλαια καὶ ἀποδεματικά Δρ. 219.681.910

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

Ἐν Ἀργεῖ, Πύργῳ, Πάτραις, Κερκύρα, Ἀργοστολίῳ, Ναυπλίῳ, Αἰγίῳ, Κάλαν-
μας, Σύρῳ, Χίῳ, Ἡρακλείῳ, Βόλῳ, Θεσσαλονίκῃ, Λαρίσσει, Τρικκάλοις, Μιτυ-
λήνῃ, Χανίοις, Ζακύνθῳ, Πλωμαρίῳ, Τριπόλει, Ρεθύμνῳ, Καρδίτσει, Καβάλλῃ,
Πρεβέζῃ, Καρλοβασίῳ, Βαθεῖ (Σάμου), Νάξῳ, Χαλκίδι, Φαρσάλοις, Φλωρίνῃ,
'Αγρινίῳ, Ἀμαλιάδι, Λαμίῃ, Δράμῃ, Ἰωαννίνοις καὶ Ληξουρίῳ.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Συμμέτοχος τῆς ἐν Λονδίῳ Ἀγγλικῆς Τραπεζῆς

THE COMMERCIAL BANK OF NEAR EAST Ltd

17 ST. HELEN'S PLACE E. C. 3

Ἵποκαταστήματα:

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ - ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά και 'Αποθεματικά Δραχ. 1.205.000.000
Καταθέσεις (τῇ 30 'Ιουνίου 1938) » 10.471.000.000

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΥΠΟΚΉΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΙΣ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ἐκτελεῖ πάσης φύσεως Τραπεζιτικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσω-
τερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὅρους

Δέχεται Καταθέσεις

(εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου)
μὲ λίκαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY
NEW - YORK, MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος
συμφώνως μὲ τοὺς ὅρους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας
Ἑλκρης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

Κεφάλαια ὁλοσχερῶς καταβεβλημένα \$ 1.350.000